

Yayıncılıkta Gelecek Vizyonu

II. Yayıncılık Çalıştayı

SORUNLAR, ÇÖZÜM ARAYIŞLARI, STRATEJİLER VE YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR SONUÇ RAPORU

8-10 NİSAN 2026 ANTALYA

II. YAYINCILIK ÇALIŞTAYI

Sorunlar, Çözüm Arayışları,
Stratejiler ve Yenilikçi Yaklaşımlar

Nisan 2026 | Antalya

Çalıştay Sonuç Raporu

YAYFED – Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu
YAYBİR – Yayıncılar Telif Hakları ve Lisanslama Meslek Birliği
TBYM – Türkiye Basım Yayın Meslek Birliği
EĞİTİM YAYBİR – Eğitim Yayıncıları Meslek Birliği
DEKMEB – Ders ve Kültür Kitapları Yayıncıları Telif Hakları ve
Lisanslama Meslek Birliği

II. YAYINCILIK ÇALIŞTAYI
SORUNLAR, ÇÖZÜM ARAYIŞLARI, STRATEJİLER VE
YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

Editör: Hakan Tanıttıran
Sayfa Tasarımı: Oktay Ay

1. Basım: Ağustos 2026, İstanbul

ISBN: 978-605-67371-8-3

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 83635

Baskı ve Cilt:

Birlik Fotokopi Baskı Ozalit ve Gıda Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Nispetiye Mah. Birlik Sok. Nevin Arıcan Plaza No: 2 Beşiktaş / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 52846

2026 YAYBİR – Yayıncılar Telif Hakları ve
Lisanslama Meslek Birliği

İletişim:

İnönü Caddesi Meriç Apt. No: 57 K.6 D.8
Gümüşsuyu, Beyoğlu, İstanbul 34437 – TÜRKİYE
T: +90 212 512 42 10-14 | F: +90 212 512 42 15
bilgi@yaybir.org.tr | www.yaybir.org.tr

II. YAYINCILIK ÇALIŞTAYI

Sorunlar, Çözüm Arayışları,
Stratejiler ve Yenilikçi Yaklaşımlar

Nisan 2026 | Antalya
Çalıştay Sonuç Raporu

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle hazırlanan bu projenin içeriği hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içeriğe ilişkin tüm sorumluluk destek alan Yayıncılar Telif Hakları ve Lisanslama Meslek Birliği (YAYBİR)'e aittir.

İÇİNDEKİLER

1. SEKTÖREL SORUNLAR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	5
2. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANELER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	13
3. YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR VE TEKNOLOJİLER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	17
4. LİSANSLAMA VE MEVZUAT ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	33
5. KORSANLA MÜCADELE ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	37
6. AKADEMİK YAYINCILIK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	45
7. YARDIMCI KAYNAK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	49
8. DERS KİTAPLARI ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	55
ÇALIŞMA GRUPLARINA KATILAN MİSAFİRLERİMİZ	61

1. SEKTÖREL SORUNLAR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Giriş

Türkiye’de yayıncılık sektörü, uzun zamandır ağırlaşan sorunlarla yol almaya çalışıyor. Kâğıt ve matbaa maliyetlerinden dağıtım, satış kanallarındaki dengesizlikten bağımsız kitabevlerinin zayıflamasına, kamu politikalarından vergi yüküne kadar uzanan geniş bir baskı alanı var. Özellikle 2018 yılından bu yana, bandrol verilerinden de açıkça anlaşılacağı gibi kitap üretim miktarlarında kayda değer bir duraksama, hatta son yıllarda belirgin bir düşüş görünmektedir. Bunun temel nedenlerinden biri, büyük ölçüde yabancı sermaye eliyle kitap piyasasında oluşturulan yıkıcı indirimlere dayalı haksız rekabet ortamıdır. Dünyada bu ölçüde büyük ve hatta yıkıcı indirimle kitap satışı görülmemektedir. Bu süreç artık tek tek yayıncıların kendi başlarına aşabileceği bir zorluk olmaktan çıktı. Çünkü burada sorun, birkaç işletmenin ticari sıkıntısı değildir; asıl meselemiz kitabın ülkedeki dolaşımı, okura ulaşma imkânı ve kültür hayatının geleceğidir.

Bugün yayıncı, kitapçı, dağıtımçı, editör, çevirmen ve yazar aynı yapının paydaşları olarak varlık-yokluk ikilemi içinde bulunmaktadır. Kitap üretiliyor, ama sağlıklı biçimde dolaşıma girmekte zorlanıyor. Okurun kitapla bulunduğu alanlar giderek daralıyor. Sektörde büyük bir emek yükü, birikim ve çalışma azmi var ama ortak akıl üretilmediğinde bu çaba dağınık eylemlerden ibaret kalıyor. Bu yüzden mevcut sorunları açık bir dille tarif etmek, öncelikleri belirlemek ve uygulanabilir öneriler geliştirmek zorundayız. Komisyonda ele aldığımız başlıkların her biri tek başına önemli; ama asıl önemlisi, hepsinin birbirine bağlı olduğunun görülmesini sağlamaktır.

1.1. Yazılı Kültürü Koruma Yasa Tasarısı (Sabit Fiyat)

Sabit fiyat meselesi, yayıncılık dünyasının uzun süredir gündeminde duran ve artık daha kararlı biçimde ele alınması gereken başlıklardan biridir. Kitap üzerindeki yıkıcı indirim baskısı sürdükçe özellikle bağımsız kitabevlerinin ayakta kalması zorlaşıyor. Bu tablo zamanla sadece satış noktalarını azaltmıyor; şehirlerin kültürel dokusunu da zedeliyor. Bir kitabevinin kapanması, rafların azalması demektir; rafların azalması da farklı seslerin, küçük yayınevlerinin ve nitelikli kitapların görünürlüğünü

kaybetmesi anlamına gelir. Dünyadaki bütün araştırmalar, kitap satışının görünürlük ve sunumla bağlantılı olarak geliştiğini göstermektedir. Bu nedenle kitabevlerinin çoğalmasa sektörün üzerindeki satış baskısını azaltacaktır ve ülkenin kültürel dokusunu zenginleştirecektir.

Sabit fiyatın ya da resmî adıyla **Yazılı Kültürü Koruma Yasa Tasarısı**nın yasalaşması için bugüne kadar çeşitli girişimlerde bulunuldu. Fakat görünen o ki bu başlığın yeniden, yeni argümanlar ve yeni araçlarla güçlendirilerek, daha geniş bir toplumsal zeminde tartışılması ve toplumsal bir farkındalık geliştirilmesi gerekiyor. Sektör içindeki destek önemli, ama yeterli değil. Kamuoyuna bunun neden gerekli olduğu, tekelleşmeyi önleyici yapısı, kitabın daha ucuz etiket fiyatları ile satılabilmesini sağlayacağı daha iyi anlatılmalı. Bu mesele sadece yayıncıların ticari talebi gibi görünürse toplumsal karşılık bulmaz. Bu yasa talebinin temelindeki amacın kitabın kültürel niteliğini korumak ve okuma hayatının sürdürülebilirliğini sağlamak olduğu daha net bir şekilde anlatılmalıdır.

Bunun yanında, yayıncılık alanı paydaşlarının bazı teknik başlıklarda farklı düşündüğü de açık. Yasanın kapsamı, indirim sınırları, istisnalar, denetim biçimleri, işleyişteki teknik ve muhasebesel ayrıntılar gibi konularda üzerinde uzlaşmış ve teknik olarak çerçevelenmiş, erişilebilir ortak bir metin ve ortak bir irade oluşturulması gerekiyor. Bu netlik sağlanmadan ve ilim edebiyat paydaşları tarafından içselleştirilmeden yürütülen savunular eksik kalıyor. Bu durumun sektör içinde daha ayrıntılı ve daha sıklıkla ele alınmasında içselleştirme açısından da fayda görülebilir.

Bir başka gerçek de şu: Yazılı Kültürü Koruma Tasarısı yasalaşmasa bile bu yasadaki beklentimiz olan kitabevlerinin niteliğini ve sayısını artıracak, yerel satış ağlarını canlandıracak, okurla kitabı daha güçlü biçimde buluşturacak başka yollar üzerinde de çalışmak gerekiyor. Sabit fiyat önemli bir mücadele alanıdır; ama yasanın çıkması için uğraşırken boş durmamamız gerekiyor. Aynı amaçla başka araçları da kullanarak, hedeflediğimiz sonuçlara ulaşmak için çalışmak zorundayız. Bunu yaparken de sadece kitabın satış kanalları ile ilgilenmeyip, aynı zamanda okur ile ilişkimizi de en temelden gözden geçirmemiz gerektiği ortadadır.

Bu sürecin devamlılığının sağlanması ve eylemlerde koordinasyon kurulması adına meslek birliklerinin ortak katılımı ile bir çalışma ve takip komisyonu kurulmasını öneriyoruz.

1.2. Kitap Satış Mecraları ve Kitap Fuarları

Kitap satış mecraları son yıllarda büyük ölçüde değişti. Çevrimiçi satış kanalları büyüdü, zincir yapılar daha belirleyici hâle geldi, doğrudan satış yöntemleri yaygınlaştı. Bu dönüşüm bazı kolaylıklar getirmiş olsa da diğer yandan ciddi sorunlar da üretti.

Özellikle yayıncıların zamanla kitap satıcısı gibi davranmak zorunda kalması, sektör içindeki doğal dengeyi bozdu. Yayıncı üretmeli, seçmeli, hazırlamalı, geliştirmeli. Satış alanının tamamının yayıncı üzerine yıkılmaya başlanmasıyla, bir yandan sistemin diğer halkaları zayıflıyor, diğer yandan yayıncının asıl işi olan yayım faaliyetine ayırdığı enerji ve dikkat azalıyor.

Bağımsız kitabevleri son yıllarda gelişen pazar şartları içinde en kırılgan alanlardan biri haline geldi. Çünkü hem büyük indirimlerle hem fuarlarla hem de doğrudan satış baskısıyla aynı anda mücadele ediyorlar. Oysa sağlıklı bir yayıncılık iklimi için kitabevleri vazgeçilmezdir. Kitapçı sadece ürün olarak kitabın satıldığı bir işletme değildir; okurun yön bulduğu, yeni kitapla karşılaştığı, yazarlarla yüz yüze gelip doğrudan iletişim kurabildiği, edebiyatla gündelik hayat arasında bağ kurduğu alandır. Bu yüzden kitapçıların çoğalmasını istemek, sektörün omurgasını güçlendirecek ve ülkenin kültürel zenginliğine de katkıda bulunacaktır.

Kitap fuarları konusu da bu çerçevede yeniden düşünülmeli. Fuarlar elbette önemlidir; okurla buluşma, görünürlük sağlama, yazar etkinlikleri düzenleme bakımından değer taşırlar. Ama giderek kalıcı satış ağlarının yerine geçen, hatta yer yer onları zedeleyen bir yapıya dönüşmeleri sorun yaratıyor. Birçok yerde fuar bittiğinde geriye güçlenmiş bir okuma iklimi değil, zayıflamış bir yerel kitapçılık kalıyor.

Burada amaç fuarları hedef almak değil; fuarların işlevini yeniden tarif etmemizin artık zamanın geldiğini göstermektir. Satış odaklı geçici panayırılar yerine, kültürel etkileşimi ve görünürlüğü önceleyen bir fuar anlayışı geliştirmek mümkün. Aynı şekilde yayıncıların da doğrudan satışta sınırsız genişlemeyi başarı gibi görmekten vazgeçmesi gerekiyor.

Çünkü bugünün kısa vadeli kazancı, yarının daha yoksul kitap ortamını hazırlıyor olabilir.

1.3. Kamu Yayıncılığı, MEB Yayıncılığı

Kamunun yayıncılık alanındaki varlığı uzun süredir yeterince açık tartışılmayan bir konu. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın yardımcı kaynak ve okuma kitapları basıp ücretsiz dağıtması, ilk bakışta olumlu görünebiliyor. Fakat bunun sektör üzerinde yarattığı etki ciddiyetle değerlendirilmek zorunda.

Çocuk yayıncılığı, eğitim ve yardımcı kaynak yayıncılığı ile kültür yayıncılığı, birçok yayınevinin emek verdiği, yatırım yaptığı, editoryal birikim oluşturduğu alanlar. Kamunun bu alanlarda doğrudan üretici gibi davranması, özel yayıncının önünü kesiyor. Üstelik mesele sadece ticari kayıp da değil. Böyle bir durumda çeşitlilik de daralıyor. Farklı yayınevlerinin, farklı editoryal çizgilerin, farklı estetik ve pedagojik yaklaşımların yerini zamanla daha tek tip bir üretim anlayışı almaya başlıyor.

Devletin görevi yayıncılık yapmak olmamalı. Asıl görevi, yayıncılık ortamını güçlendirmek, erişimi artırmak, okuma kültürünü desteklemek ve nitelikli üretimin yaygınlaşmasına katkı sunmak olmalı. Bunu yapmanın yolunun piyasaya rakip olmak olmadığı da ortada. Hâlihazırda üretilmiş nitelikli eserleri desteklemek, satın almak, kütüphaneler ve okullar aracılığıyla dolaşıma sokmak, sektöre alan açmak; hatta bazı alanlardaki eserlerin yayınlanmasına çeşitli teşviklerle destek olmak devletin yayıncılık alanındaki konumunu işlevsel kılmak için gerekli ve yeterlidir.

Bu mesele daha açık bir dille konuşulmalı. Kamunun iyi niyetli görünen uygulamalarının bazen sektöre zarar verdiği söylenebilir. Yayıncılık ortamını korumak istiyorsak, kamunun rolünü yeniden tanımlayan bir yaklaşımı savunmamız gerekir.

1.4. Kamunun Kitap Alımı

Kamunun kitap alımı, yayıncılık sektörünü doğrudan etkileyen başlıklardan biri. Doğru kurulduğunda çok faydalı bir destek modeli olabilir; yanlış kurulduğunda ise piyasayı daraltabilir, çeşitliliği azaltabilir, belli çevreleri kayıran bir yapıya dönüşebilir. Bu yüzden kamusal alım meselesi üzerinde dikkatle durulması gerekiyor.

Özellikle Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün son yıllarda uyguladığı seçme ve satın alma kriterleri, belli ölçülerde örnek alınabilecek bir çerçeve sunuyor. Bu yaklaşımın başka kamu kurumlarına da tavsiye edilmesi yerinde olur. Çünkü bugün valiliklerden kaymakamlıklara, belediyelerden çeşitli bakanlıklara, yerel kurumlardan eğitim yapıları içindeki farklı birimlere kadar pek çok yerde kitap alımı yapılıyor; fakat bu alımların önemli bir kısmında ortak ölçütler bulunmuyor. Böylesi bir seçimle, merkezi kütüphaneler dışındaki kütüphanelerden yararlanan okurlar da benzeri şekilde nitelikli bir seçkiden yararlanma fırsatı bulmuş olurlar.

Kamunun alım yaparken temel amacı açık olmalı: nitelikli üretimi desteklemek, kitap çeşitliliğini korumak, farklı ölçeklerdeki yayınevlerine alan açmak ve okurun daha zengin bir seçkiye erişmesini sağlamak. Eğer bu perspektif kaybolursa alım süreçleri dar bir listeye, keyfî tercihlere ya da göstermelik işlemlere dönüşür.

Bir başka sorun da öngörülemezlik. Sektör ne zaman, hangi ölçekte, hangi kriterlerle alım yapılacağını bilmediğinde sağlıklı plan kuramıyor. Oysa düzenli ve belirli ilkelere bağlanmış bir kamu alım politikası kitap ve kültür dünyasına fayda getirecektir. Bu başlık sadece destek meselesi değildir; aynı zamanda güven ve planlama meselesidir.

1.5. Merkezi Veri Tabanı

Yayıncılık sektöründe en az konuşulan ama en hayati yapısal eksiklerden biri veri sorunudur. Hangi kitabın hangi bilgisi güncel, hangi kayıt doğru, hangi künyede hata var, hangi kitabın dolaşım durumu nedir, bunların hepsi dağınık biçimde duruyor ve kullanışlı bir veri bankası oluşturmuyor. Herkes elindeki parçalı veriyle hareket etmeye çalışıyor. Bu da hem yayıncılar hem dağıtımıcılar hem satış kanalları hem de kamu kurumları için sürekli bir verimsizlik üretiyor.

ISBN temelli çalışan merkezi bir veri tabanının kurulması artık ertelenmemesi gereken bir ihtiyaç. Böyle bir sistem, sadece katalog bilgisi tutan pasif bir alan olarak düşünülmemeli. Kitabın künyesinden baskı bilgisine, teknik verilerden dağıtım bilgilerine kadar düzenli ve güncel bir altyapı kurulursa sektör çok daha sağlıklı çalışır. Hatalı veri azalır, görünürlük artar, planlama kolaylaşır.

Bugün birçok sorun aslında veri eksikliği yüzünden büyüyor. Kitap satış mecralarında yanlış bilgiler dolaşıyor, kitapların künyeleri tutarsız oluyor, güncelleme süreçleri aksıyor, sektör çapında sağlıklı analiz üretmek zorlaşıyor. Ne ürettiğimizi, neyi dolaşıma soktuğumuzu, hangi alanlarda yığılma yaşandığını tam olarak göremediğimiz yerde politika üretmek de güçleşiyor.

Bu yüzden merkezi veri tabanı meselesi teknik bir ayrıntı değil, sektörün temel altyapı sorunudur. Burada somut bir proje geliştirilmesi gerekiyor. Meslek birlikleri, yayıncılar, ilgili kamu kurumları ve teknik uzmanlar bir araya gelerek uygulanabilir bir model üzerinde çalışmalı. Bu mesele çözülmeden sektörün kurumsallaşması eksik kalacağı gibi, sabit fiyat konusu yasalaştığında uygulamada hız kaybetmemize neden olacak temel bir bilişim sorunu da önceden bertaraf edilmiş olacaktır.

1.6. Envanter Değerleme ve Stok Affı Konusu

Yayıncılık sektörünün pek görünmeyen, yalnızca bizim sektöre has ama ağır sorunlarından biri de eskimiş stok yükü. Yayıncılık doğası gereği stoklu çalışan bir alan. Kitap hemen tükenen bir ürün değil; yıllarca depoda kalabiliyor, yavaş hareket ediyor, bazen ekonomik değerini büyük ölçüde kaybediyor; bazen de ilk sinai maliyeti ile güncel satış değeri arasındaki ilişki tarifsiz bir şekilde bozulabiliyor. Fakat muhasebe ve vergi uygulamaları çoğu zaman bu gerçeği yeterince gözetmiyor.

KDV muafiyeti yüzünden sektörün geçmişteki stok affı uygulamalarından yararlanamaması ciddi bir mağduriyet yarattı. Sonuçta birçok yayınevi, fiilen değer kaybetmiş ya da hareket kabiliyeti düşmüş stoklar üzerinden normalin üzerinde kurumlar vergisi ödemek zorunda kaldı. Bu durum özellikle orta ve küçük ölçekli yayıncılar açısından daha da yıpratıcı oldu.

Buradaki sorun teorik değil, çok somut. Depoda duran ama maliyeti ile güncel satış değeri arasındaki korelasyonu zayıflamış on binlerce kitabın mali yükü işletmenin üzerinde kalıyor. Kâğıt üstünde var görünen envanter ile gerçek envanter aynı değeri taşıyor. Buna rağmen vergi yükü canlı ve güçlü bir varlık varmış gibi hesaplanıyor ki bu durum hiç de adil değil.

Bu nedenle envanter yeniden değerlendirme konusunda özel bir düzenleme talep edilmesi gerekiyor. Meslek birlikleri ve sektör temsilcileri bu konuyu daha güçlü biçimde gündeme taşımali. Teknik çalışma yapılmalı, örnek hesaplamalar hazırlanmalı, ilgili kurumlara somut dosyalar sunulmalı. Çünkü bu konu çözülmeden birçok yayınevinin mali yapısı görünenden daha kırılgan kalmaya devam edecek.

1.7. Sonuç

Sonuç olarak yayıncılık sektörünün yaşadığı sorunlar birbirinden bağımsız değil; her biri diğerini besleyen yapısal bir daralmanın parçalarıdır. Kitabın kontrolsüz, tahrip edici bir indirimle satılır hale gelmesi, eğitim, kültür, teknoloji ve sanatın gelişiminin tahrip edilmesidir. Bu yüzden geçici çözümlerle yetinmek yerine, sektörün bütününe gözetten ortak bir irade ve somut bir yol haritası oluşturmak gerekir. Yayıncılığın güçlenmesi, meslek örgütlerinin ya da yayınevlerinin meselesi olarak görülmemeli; bu, ülkenin kültür hayatının geleceği açısından da belirleyici bir konudur. Bugün atılacak kararlı ve gerçekçi adımlar, yarının daha canlı, daha çeşitli ve daha dayanıklı yayıncılık ortamını kuracaktır ve bu nedenle de tüm sektör paydaşlarına çok iş düşmektedir.

SEKTÖREL SORUNLAR ÇALIŞMA GRUBU

Cumhur Özdemir	YAYBİR - Arkadaş Yayıncılık
Eren Kahraman	BYB - İz Yayıncılık
Erol Mut	YAYBİR - Ayrıntı Yayınları
Hakan Tanıttıran	YAYBİR YK Başkanı - Kalkedon Yayınları
Halil Çelik	BYB YK Başkanı - Çelik Yayınevi
Halil İbrahim İşler	DEKMEB YK Üyesi - İşler Yayınevi
İlker Balkan	YAYBİR - Balkan Sanat Yayınları
Mesut Özdemir	EYTED YK Üyesi
Murat Ayar	BYB YK Üyesi - Ekin Yayın Basım
Mustafa Aydemir	DEKMEB YK Üyesi - MEGA SAN Yayınları
Mustafa Demir	YAYBİR - Ozan Yayınları
Mustafa Karagüllüoğlu	TBYM YK Başkan Yardımcısı - Yeditepe Yayınevi
Necla Güney	YAYBİR - Kanes Yayınları
Orhan Özer	DEKMEB YK Üyesi - Sınav Basın Yayın
Sahip Tatar	YAYBİR - Su Yayınları
Servet Düz	EĞİTİM YAYBİR YK Başkan Yardımcısı - Üçgen Yayıncılık
Yılmaz Tabakçioğlu	YAYBİR YK Üyesi - İmge Kitabevi

2. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANELER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**Öneriler**

- Okuma kültürüne ilişkin kapsamlı ve veri temelli bir araştırma gerçekleştirilmeli; elde edilen bulgular ilgili paydaşlarla paylaşılmalıdır. Bu çalışma en az iki yılda bir yenilenmeli, araştırma kapsamına yapay zeka kullanımı ve dijital okuma platformları (örneğin Wattpad) gibi yeni eğilimler de dahil edilmelidir. Bu çerçevede Türkiye'nin güncel ve çok katmanlı bir "okuma haritası" oluşturulması sağlanmalıdır.
- Okuma kültürü ve alışkanlığını güçlendirmek amacıyla kamu spotları hazırlanmalı; bu içerikler belirli periyotlarla güncellenerek sürekliliği sağlanmalıdır. Özellikle okumanın bireysel başarı, düşünme becerisi ve akademik gelişim üzerindeki etkisi vurgulanarak geniş kitlelere ulaşılması hedeflenmelidir.
- Kitap kulüplerinin desteklenmesi ve yeni kulüplerin kurulmasının teşvik edilmesi, okuma kültürünün yaygınlaşması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda farkındalık artırıcı ve katılımı özendirici etkinlikler düzenlenmeli; faaliyetler yalnızca yetişkinlerle sınırlı kalmayıp çocuk ve gençleri de kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Ayrıca il ve ilçe halk kütüphanelerinin, kitap kulüplerine düzenli olarak ev sahipliği yapabilecek alanlar oluşturması ve bu yapıları kurumsal olarak desteklemesi sağlanmalıdır. Kitap kulüpleri için ulusal zirve/çalıştaylar düzenlenmeli, mevcut kulüpler desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Kültür kitaplarının çocuklara, gençlere ve ailelere ulaştırılmasında mülki idarelerin daha aktif rol üstlenmesi önerilmektedir. Bu kapsamda, yerelde başarı sağlamış uygulamaların ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmeli; ilgili modelin Türkiye çapında uygulanabilirliği için T.C. İçişleri Bakanlığı nezdinde gerekli temaslar kurulmalıdır.

2.1. Aile ve Toplumsal Düzeyde Okuma Kültürü

- Okumanın yalnızca bireysel değil, akademik başarı ve yaşam becerileri üzerindeki etkisi kamuoyuna güçlü biçimde anlatılmalıdır.

- Aile içi okuma kültürünü güçlendirmek amacıyla ebeveyn-çocuk birlikte okunabilecek kitap serileri desteklenmelidir.
- Okuma alışkanlığı olan bireylerin (sanatçı, sporcu, kanaat önderi vb.) rol model olarak öne çıkarılması sağlanmalıdır.
- Sosyal yardımlarda (gıda vb.) kitap desteklerinin de yer alması sağlanmalıdır.
- Gençlerin sosyal sorumluluk kapsamında yaşlılara kitap okuma projelerine katılması teşvik edilmelidir.

2.2. Eğitim Sistemi ve Okullara Yönelik Öneriler

- Okullarda okuma kültürünü güçlendirmek amacıyla yaz tatillerini kapsayan ulusal okuma programları geliştirilmelidir (ör. ayda bir kitap).
- Eğitim kurumlarında okuma alışkanlığını desteklemek için teşvik edici ve ödüllendirici sistemler kurulmalıdır.
- Öğretmenlere yönelik okuma kültürü ve çocuk edebiyatı sertifika programları oluşturulmalıdır.
- Okullarda yazma becerilerini geliştiren atölye ve projeler yaygınlaştırılması desteklenmelidir.
- Okul dergileri ve öğrenci yayıncılığı teşvik edilmelidir.
- Ortaokullarda seçmeli olan medya okuryazarlığı dersinin zorunlu hale getirilmesi değerlendirilmelidir.
- Okullarda düzenli olarak uygulanacak "günlük 15 dakika okuma saati" modeli projelendirilmelidir.

2.3. Kütüphaneler ve Fiziksel Altyapı

Tüm il ve ilçe halk kütüphanelerinde, en fazla kitap ödünç alan öğrencilerin belirli dönemlerde tespit edilerek ödüllendirilmesi; bu yolla okuma alışkanlığının teşvik edilmesi ve sürdürülebilir bir motivasyon mekanizmasının oluşturulması sağlanmalıdır.

- Bebek, çocuk ve genç kütüphaneleri yaygınlaştırılmalı, özellikle ebeveynleri de içine alan tasarımlar geliştirilmelidir.
- Devlet hastanelerinin yatılı servislerinde nitelikli kitaplıklar ve mini kütüphaneler kurulmalıdır.
- Cezaevlerinde kitap kulüpleri ve yazar buluşmaları organize edilmelidir.

2.4. Dijitalleşme ve Yeni Medya

- Dijitalleşmenin yol açtığı dikkat dağınıklığına karşı okuma odaklı dijital çözümler geliştirilmelidir.
- Kullanıcıların çevresindeki kütüphaneleri ve etkinlikleri görebileceği ulusal bir kütüphane uygulaması oluşturulmalıdır.
- Kitap odaklı sosyal etkileşimi artıracak yerli sosyal platformlar (Goodreads benzeri) desteklenmelidir.
- Wattpad gibi platformlar bilimsel olarak analiz edilerek gençlerin dijital okuma ilgisi kalıcı alışkanlıklara dönüştürülmelidir.
- Yapay zeka kullanımını da kapsayan okuma alışkanlıkları araştırmalarına dijital boyut eklenmelidir.

2.5. Kültürel Etkinlikler ve Farkındalık

- Kütüphanecilik Haftası, kapsamı genişletilerek "Kütüphane ve Kitap Haftası" adıyla yeniden yapılandırılmalı ve festival formatında kitap okuma konusu da öne çıkarılmalıdır.
- Bologna örneğine benzer şekilde uluslararası çocuk kitapları fuarı organize edilmelidir.
- Kitabın serüvenini anlatan gezici müze (tır) ve belgesel/animasyon projeleri hazırlanmalıdır.

2.6. Medya ve Yayıncılık Sektörü İş Birlikleri

- TRT, RTÜK ve dijital platformlarla iş birliği yapılarak dizi ve içeriklerde kitap okumayı teşvik eden sahneler yer alması sağlanmalıdır.
- Kamu destekli yapımların şartnamelerine okuma kültürünü teşvik edici unsurlar eklenmelidir.
- Kanaat önderleri ve tanınmış isimlerin okuma listeleri paylaşılmalıdır.
- Kitap talebi, okuma ve yorumlama süreçlerini içeren bu model somut politika önerisi olarak benimsenmelidir.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı yurt ve kamplarda kitap kulüpleri ve okuma programları oluşturulmalıdır.
- Tüm il ve ilçelerde kitabevi envanteri çıkarılmalı, kitabevi olmayan bölgelerde açılışlar teşvik edilmelidir. Bu konuda yerel yönetimler teşvik edilmelidir.

2.7. Okuma Kültürünü Sosyalleştirme

- Kitap, bireysel bir faaliyet olmanın ötesine taşınarak sosyal bir paylaşım nesnesi haline getirilmelidir.
- Okuma, zorunluluk değil yaşam tarzı olarak yeniden konumlandırılmalıdır.

2.8. Genel Değerlendirme

- Okuma kültürü, yalnızca eğitim politikası değil; toplumsal dönüşüm projesi olarak ele alınmalıdır.
- Tüm paydaşların (aile, okul, kamu, medya, yayıncılar) birlikte hareket ettiği çok aktörlü bir model oluşturulmalıdır.
- Okuma kültürü politikalarında süreklilik, görünürlük ve ölçülebilirlik esas alınmalıdır.

OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANELER ÇALIŞMA GRUBU

Aslıhan Dinç	YAYBİR - Yapı Kredi Yayınları
İbrahim Zahid Altay	TBYM YK Üyesi – Turkuvaaz Haberleşme ve Yayıncılık
Mehmet Bulayır	TBYM YK Üyesi – İnsan ve Medeniyet Hareketi Derneği
Onur Öztürk	YAYBİR – Kor Kitap
Ömür Yıldırım	TBYM YK Üyesi – Siyer Yayınları
Özgür Eğmir	EĞİTİM YAYBİR – Pamey Yayın Grubu
Serhat Buhari Baytekin	DEKMEB – Kadim Yayınları

3. YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR VE TEKNOLOJİLER ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Giriş

Bu rapor, ilgili çalıştay kapsamında oluşturulan Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının gerçekleştirdiği görüşmeler, değerlendirmeler ve ulaşılan sonuçları içermektedir.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının Amacı

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası'nın temel amacı; yayıncılık sektöründe dijitalleşme ve yapay zeka ekseninde ortaya çıkan dönüşümü bütüncül bir yaklaşımla ele almak, bu dönüşümün kültür ve eğitim yayıncılığı üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve sektörel ölçekte uygulanabilir politika, model ve öneriler geliştirmektir.

Bu kapsamda masa;

- Dijital yayıncılık alanında (e-kitap, z-kitap ve dijital öğrenme içerikleri) ortaya çıkan yeni üretim, dağıtım ve tüketim dinamiklerini analiz etmeyi,
- Yayıncılıkta yapay zeka kullanımının üretim süreçleri, kalite, telif ve etik boyutlarını değerlendirmeyi,
- Sektörde ortaya çıkan risk alanlarını (dijital korsan, içerik güvenliği, telif belirsizlikleri vb.) tespit ederek çözüm önerileri geliştirmeyi,
- Yayıncı birliklerinin değişen ekosistemde üstlenmesi gereken yeni rol ve sorumlulukları tanımlamayı,
- Kamu kurumları, dijital platformlar ve yeni nesil içerik üreticileri ile kurulabilecek iş birliklerine yönelik çerçeve oluşturmayı,
- Üyelerin doğru bilgiye erişimini sağlayacak, farkındalık oluşturacak ve yönlendirici nitelikte çıktılar üretmeyi amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, sektörde yalnızca mevcut durumu analiz eden değil; aynı zamanda geleceğe yönelik yön gösteren, koordinasyon sağlayan ve uygulamaya dönük öneriler geliştiren bir yapı olarak konumlanmaktadır.

3.1. Ele Alınan Konular

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası süresince ele alınan başlıklar iki ana eksenle yapılandırılmıştır:

3.1.1. Dijital Yayıncılık

- Kültür yayıncılığı bağlamında dijital yayıncılık (e-kitap üretimi, dağıtımı ve tüketim alışkanlıkları)
- Eğitim yayıncılığı bağlamında dijital yayıncılık (Z-kitap üretimi, dijital öğrenme içerikleri ve kullanım senaryoları)
- E-kitap ve eğitim içeriklerinin dijital dağıtımı, platform yapıları ve sürdürülebilir iş modelleri
- E-kitap ve dijital öğrenme içeriklerinde fiyatlandırma stratejileri (satış fiyatı, abonelik modelleri vb.), erişim biçimleri (platform, üyelik, kurumsal erişim) ve kullanıcı davranışları
- E-kitap ve eğitim içeriklerine yönelik dijital korsan yayınlar ve korsanla mücadele yöntemleri
- Dijital içeriklerin korunmasına yönelik içerik güvenliği, veri izleme ve filigran teknolojileri
- Yayıncı birliklerinin dijital yayıncılık alanındaki rolü, koordinasyonu ve ortak platform geliştirme ihtiyacı
- Basılı olmayan dijital içerik üreticilerinin sektörde konumlandırılması ve meslek birliklerine üyelik yapıları
- Dijital yayıncılıkta akreditasyon mekanizmaları (ISBN, e-Kitap bandrolü ve benzeri yapılar)

3.1.2. Yapay Zeka

- Yayıncılık süreçlerinde yapay zeka kullanımı
- Yapay zeka destekli içerik üretimi (metin, görsel, soru vb.), içerik analizi ve öneri sistemleri (kişiselleştirme, içerik eşleştirme vb.)
- Eğitim içeriklerinde yapay zeka destekli değerlendirme (kazanım analizi, ölçme-değerlendirme ve içerik uygunluk kontrolü)
- Yapay zeka kullanımında telif, etik ve veri güvenliği boyutları (veri kaynağı, model eğitimi ve içerik sahipliği)
- Yapay zeka ile içerik üretiminde sahiplik ve telif tartışmaları

- Yapay zeka temelli intihal, benzerlik tespiti ve içerik doğrulama sistemleri (yayın öncesi kontrol, orijinallik analizi ve hak ihlali risklerinin belirlenmesi)
- Müfredata özel yapay zeka modelleri ve eğitimde kullanım senaryoları
- Yapay zekanın üretim maliyetlerine etkisi ve operasyonel verimlilik
- Meslek birliklerinin yapay zeka alanındaki rolü (rehberlik, bilgilendirme, standart belirleme ve sektörel yönlendirme ihtiyacı)

3.2. Dijital Yayıncılık

Bu bölüm, Dijital Yayıncılık başlığı altında çalışan Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının değerlendirmelerini içermektedir. Metin, Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyelerinin dile getirdiği görüşlerin yalnızca sonuç cümlelerine indirgenmesi yerine, tartışmanın mantığını ve bağlamını koruyacak şekilde kaleme alınmıştır.

3.2.1. Görüşmeler ve Değerlendirmeler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinde dijital yayıncılık konusu, öncelikle kültür yayıncılığı ve eğitim yayıncılığı ayrımı üzerinden değerlendirilmiştir. Kültür yayıncılığı bağlamında yapılan tartışmalarda, Türkiye’de Kindle benzeri e-kitap okuyucularının yaygın olmasına rağmen dijital okuma davranışının tümüyle yok olmadığı, özellikle cep telefonu ve tablet üzerinden belirli bir okur grubunun düzenli biçimde içerik tükettiği ifade edilmiştir. Ancak bu tüketimin önemli bir kısmının yasal platformlar yerine PDF formatlı korsan kopyalar üzerinden gerçekleşmesi, pazarın aslında sıfır olmadığı fakat kayıt dışı mecralara kaymış bulunduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu noktada, geçmişte e-kitap alanında başarısız olunmuş olmasının tek başına “Türkiye’de bu iş olmaz” sonucuna götürmemesi gerektiği, asıl olarak geçmiş dönemde doğru iş modeli ve doğru fiyatlama kurulamadığı için alanın gelişemediği vurgulanmıştır.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyeleri, geçmişte e-kitapların çoğu zaman basılı kitapla neredeyse aynı fiyat düzeyinde sunulmasının kullanıcı açısından yeterli bir cazibe üretmediğini, dolayısıyla dijital formatın erişilebilirlik ve pratiklik avantajına rağmen güçlü bir talep oluşturamadığını belirtmiştir. Bunun yanında, yerli e-kitap platformlarının hem okuyucuya erişim hem de yayınevine gelir üretme bakımından zayıf

kalması nedeniyle kısa ömürlü olduğu değerlendirilmiştir. EPUB formatı üzerinden Amazon ve benzeri uluslararası platformlarda satış yapılabilmesine rağmen, bu modelin Türkiye’de yayıncılar tarafından yeterince sahiplenilmediği; bunun da yalnızca teknik tercih değil, aynı zamanda hak sahipliği, lisanslama ve gelir güvenliği konularındaki belirsizliklerden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Özellikle dijital yayıncılığın fikri ve sınai haklar bakımından hâlen netleşmemiş bir alan olması, yayıncıların ileride mağduriyet yaşamama kaygısıyla temkinli davranmasına yol açmaktadır.

Bu çerçevede Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası içinde gelişen yaklaşım, değişen dünyada ve yeni kuşakların okuma alışkanlıkları dikkate alındığında e-kitap konusunun Türkiye’de yeniden ele alınması gerektiği yönündedir. Kâğıt, baskı ve lojistik maliyetlerinin giderek arttığı bir dönemde, doğru fiyatlandırma ve doğru erişim modeli ile e-kitabın hem okuyucu açısından cazip hale gelebileceği hem de yayıncıya yeni bir gelir alanı açabileceği değerlendirilmiştir. Bu nedenle yayıncı birliklerinin ortak bir dijital platform kurması veya böyle bir hizmeti kurumsal olarak organize etmesi fikri öne çıkmıştır. Söz konusu yapının yalnızca doğrudan satış yapan bir mağaza değil; okuduğun kadar öde, abonelik, belirli içeriklere üyelik kapsamında erişim, sponsorlu kullanım, kurumsal ve toplu satış gibi farklı modelleri aynı çatı altında barındırabilecek esneklikte düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir. Özellikle okullar, kamu kurumları ve özel sektör iş birlikleri üzerinden dijital içeriğin son kullanıcıya ulaştırılmasının bu pazarı canlandırabileceği ifade edilmiştir.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinde sesli kitap alanı da ayrıca değerlendirilmiş; ancak bu alanda mevcut pazarın kendi dinamikleri içerisinde işlediği, belirgin bir yapısal problem veya ortak çözüm ihtiyacı görülmediği kanaatine varılmıştır. Bu nedenle dijital yayıncılık tartışmasının ağırlık merkezinin e-kitap ve eğitim tarafındaki dijital içeriklere kaydığı anlaşılmıştır.

Eğitim yayıncılığı bağlamında yapılan değerlendirmeler ise kendi içinde iki farklı düzlemde ilerlemiştir. Birinci düzlem, Millî Eğitim Bakanlığı’na ders kitabı hazırlayan yayıncıların karşılaştığı yapısal maliyet sorunudur. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyeleri, mevcut mevzuat gereği bu yayıncıların kitaplarını onay sürecine sunarken zenginleştirilmiş dijital içerikleri de hazırlamak zorunda kaldığını, ancak başvuruların

önemli bir kısmı kabul edilmediği için bu dijital üretim maliyetinin çoğu zaman boşa gittiğini ifade etmiştir. Burada yalnızca ekonomik bir yükten değil, aynı zamanda gereksiz iş gücü kaybı ve tekrar eden üretim döngülerinden söz edilmiştir. Bu nedenle meslek birliklerinin, Bakanlık düzeyinde girişimlerde bulunarak bu süreci daha rasyonel hale getirecek düzenlemeler için çaba göstermesi gerektiği vurgulanmıştır.

İkinci düzlem ise özel eğitim yayıncılarının ürettiği z-kitaplar ve dijital öğrenme içerikleridir. Öğretmen tarafından kullanılan içerikler açısından bakıldığında, z-kitap üretiminin sektörde belirli bir olgunluğa ulaştığı ve bu alanda temel kullanım alışkanlığının büyük ölçüde oturduğu belirtilmiştir. Bu nedenle burada köklü bir model krizinden değil, daha çok teknik uygulama sorunlarından söz edilmiştir. Özellikle okullardaki etkileşimli tahtalarda Pardus işletim sistemine geçilmiş olmasının ve bunun da farklı sürümler üzerinden ilerlemesinin hem içerik üreticileri hem de sahadaki kullanıcılar açısından uyumluluk sorunları yarattığı ifade edilmiştir. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası bu meseleyi büyük bir kriz başlığı olarak değil, fakat meslek birliklerinin Bakanlık nezdinde not etmesi ve çözüm araması gereken teknik bir konu olarak değerlendirmiştir.

Öğrencinin kullandığı dijital öğrenme içerikleri söz konusu olduğunda ise daha hareketli ve gelişmeye açık bir alan tarif edilmiştir. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyeleri, geçmişte FATİH Projesi ile hedeflenen tablet tabanlı eğitim modelinin istenilen sonucu vermediğini, dolayısıyla o dönemde dijital içerik tüketimi ile ilgili kurulan kurgunun kalıcı bir başarıya ulaşamadığını hatırlatmıştır. Buna rağmen bugün gelinen noktada, öğrencilerin dijital içeriğe alışıklığının çok daha yüksek olduğu, yardımcı kaynak yayıncılarının da bu alanda yeni pazarlar geliştirebileceği değerlendirilmiştir. Özellikle öğrenci tarafında dijital içeriğin YouTube gibi video temelli açık ağlar üzerinden hızla yaygınlaştığı ve bu mecraların yeni ve giderek büyüyen bir alan olarak öne çıktığı belirtilmiş; buna bağlı olarak dijital öğrenme içeriklerinde dağıtımın klasik platformların ötesine geçerek bu tür açık ağlara doğru genişlediği ifade edilmiştir.

Ne var ki YouTube’un bu derece merkezî hale gelmesi beraberinde ciddi bir telif sorunu da doğurmaktadır. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinde, kullanıcıların telifli basılı içerikleri izinsiz biçimde videolarda kullanmasının ve bu içeriklerin kaldırılması sürecinin

son derece zor işleminin yayıncılar açısından ciddi bir korumasızlık yarattığı vurgulanmıştır. Bu nedenle, tıpkı müzik sektöründe MÜYAP benzeri örneklerde olduğu gibi, eğitim yayıncılığı alanında da meslek birliklerinin platformlarla doğrudan ve akredite ilişki kurabilen bir temsil mekanizması geliştirmesi önerilmiştir. Böylece telif ihlallerine daha hızlı müdahale edilebileceği ve dijital korsanla mücadelenin daha kurumsal bir zemine taşınabileceği değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, YouTube içerik üreticiliği ve çeşitli eğitim portallarının içerik üretim biçimleri ile klasik eğitim yayıncılığı arasındaki kesişim alanlarının giderek arttığı da ifade edilmiştir. Video tabanlı anlatımlar, soru çözüm içerikleri ve konu anlatımları bakımından bu yapıların fiilen eğitim yayıncılığı ile benzer bir içerik üretim fonksiyonu üstlendiği değerlendirilmiştir. Bu durumun yalnızca bir rekabet alanı olarak değil, aynı zamanda meslek birlikleri açısından sisteme dahil edilebilecek yeni bir üretici grubu olarak ele alınabileceği, uygun tanımlama ve akreditasyon mekanizmaları ile bu aktörlerin de sektörel çerçeveye dahil edilebileceği yönünde görüş bildirilmiştir.

Dijital korsanla mücadele konusu Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının en çok önem verdiği başlıklardan biri olmuştur. Bu çerçevede, meslek birliklerinin korsan takibine yönelik ilk fazda bir tarayıcı sistemi geliştirdiği, bu sistem aracılığıyla korsan içeriklerin tespit edilerek otomatik veya yarı otomatik biçimde uyar-kaldır ya da hukuki süreç başlatma yöntemlerinin işletilebildiği aktarılmıştır. Ancak Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, meselenin yalnızca internette yayılmış korsan kopyaları bulup kaldırmaktan ibaret olmadığı konusunda ortak bir görüşe ulaşmıştır. Esas kritik alanın, korsan dijital kitabın ilk çıkış kaynağını ve ilk yayılım noktasını tespit edebilmek olduğu özellikle vurgulanmıştır. Bu sızıntıların çoğu zaman baskıya hazırlık süreçlerinden, matbaa tarafındaki akıştan ya da dijital içerik üretme aşamalarından kaynaklanabileceği değerlendirilmiştir. Bu nedenle baskı ve dijitalleştirme süreçleri için dışarıya gönderilen PDF dosyalarının gizli dijital izlerle takip edilmesine yönelik teknolojik yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği konuşulmuş; başka bir ifadeyle içerik güvenliğinin yalnızca son aşamada değil, üretim ve dağıtım zincirinin başından itibaren ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası ayrıca dijital yayıncılık alanında ciddi bir pazarın oluşmakta olduğu, buna hizmet veren dijital içerik üreticilerinin ise her zaman klasik anlamda “basılı kitap yayıncısı” olmadığı gerçeği üzerinde de durmuştur. Bu nedenle, yalnızca basılı kitap üreten aktörlerin değil, dijital yayıncılık ve dijital öğrenme içeriği üreten yapıların da meslek birlikleri içinde kümelenebilmesi ve üyelik sistemine dahil olabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmiştir. Bununla bağlantılı olarak, dijital yayınlara yönelik ISBN, e-Kitap bandrolü ve benzeri akreditasyon unsurlarının hayata geçirilmesi; buradan elde edilecek kurumsal ve mali faydanın ise Türkiye’de henüz tam hareketlenmemiş olan bu alanı canlandırmak, tutundurma faaliyetleri yürütmek ve son kullanıcıya erişimi artırmak için kullanılması gerektiği de ifade edilmiştir. Ayrıca e-Kitap bandrolü uygulamaları kapsamında blok zincir (blockchain) teknolojisinin kullanım imkanları ve bu teknolojinin sağlayabileceği fayda düzlemleri de değerlendirilmiştir. Özellikle içerik sahipliğinin şeffaf ve değiştirilemez biçimde kayıt altına alınması, lisanslama süreçlerinin izlenebilir hale gelmesi ve dijital içeriklerin yaşam döngüsü boyunca doğrulanabilirliğinin sağlanması gibi konularda blok zincir temelli yaklaşımların potansiyel sunduğu ifade edilmiştir.

Tüm bu çerçeve dikkate alındığında, dijital yayıncılığın kendi başına özel bir gündem olarak ele alınması, meslek birlikleri bünyesinde bu konuya odaklı sürekli çalışan bir Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası ve çalışma ekibi kurulması gerektiği yönünde güçlü bir ortak kanaat oluşmuştur.

3.2.2. Tespitler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinden çıkan temel tespitler şu şekilde özetlenmiştir:

- Türkiye’de dijital yayıncılık alanı sanıldığı kadar boş değildir; ancak mevcut talep büyük ölçüde kayıt dışı alanlara kaymaktadır.
- E-kitap tarafında geçmiş başarısızlığın temelinde yanlış fiyatlandırma, zayıf platform kurgusu ve hukuki belirsizlikler yer almaktadır.
- Eğitim yayıncılığında MEB süreçlerinden kaynaklanan verimsiz maliyetler, teknik standart önemli sorun alanlarıdır.

- Dijital korsanla mücadelede yalnızca içerik kaldırma yaklaşımı yeterli değildir; üretimden yayılıma kadar olan zincirin izlenebilir olması gerekmektedir.
- Dijital yayıncılık artık yalnızca basılı kitabın elektronik versiyonu değil, ayrı bir ekonomik ve kurumsal alan olarak ele alınmalıdır.

3.2.3. Kararlar

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, dijital yayıncılığın yayıncılık sektörünün geleceği açısından stratejik bir başlık olduğu ve bu alana geçmiş deneyimlerin gölgesinde değil, yeni koşulların gerçekliği içinde yeniden yaklaşılması gerektiği konusunda mutabakata varmıştır. Kültür yayıncılığı ile eğitim yayıncılığının aynı başlık altında buluşmakla birlikte farklı dinamiklere sahip olduğu kabul edilmiş; bu nedenle çözüm ve politika önerilerinin de tek tip değil, alanlara özgü biçimde geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Bakanlık süreçlerinden kaynaklanan maliyetlerin azaltılması için girişimde bulunulması, dijital yayıncılıkta teknik ve hukuki standartların netleştirilmesi, FATİH deneyiminden çıkarılan derslerin güncel koşullarla yeniden değerlendirilmesi ve meslek birlikleri bünyesinde dijital yayıncılığa özgü sürekli çalışan bir yapı oluşturulması Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının öne çıkan kararları arasında yer almıştır.

3.2.4. Öneriler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, dijital yayıncılık alanında somut ilerleme sağlanabilmesi için öncelikle yayıncı birlikleri öncülüğünde ortak bir dijital yayıncılık platformu kurulmasını veya bu işlevi üstlenecek kurumsal bir altyapının oluşturulmasını önermiştir. Bu yapının yalnızca ürünü son tüketiciye ulaştıran bir sistem değil; farklı gelir modellerine, farklı kullanıcı türlerine ve farklı içerik formatlarına cevap verebilen esnek bir çerçevede tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Dijital yayınların güvenilir ve ölçülebilir hale gelmesi için ISBN, e-Kitap bandrolü ve benzeri akreditasyon araçlarının geliştirilmesi; içerik güvenliği için filigran ve benzeri izleme teknolojilerinin devreye alınması; korsan takip sistemlerinin güçlendirilmesi, YouTube ve benzeri platformlarla kurumsal ilişki mekanizmalarının kurulması önerilmiştir. Eğitim yayıncılığı özelin-

de, MEB onay süreçlerinde dijital içerik üretim yükünü azaltacak düzenlemeler için girişimde bulunulması ve Pardus benzeri sistemlerde teknik standartların ortaklaştırılması gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak, dijital alanda faaliyet gösteren ancak basılı kitap üretmeyen içerik üreticilerinin de meslek birlikleri bünyesinde temsil edilebilmesi, bu alanın uzun vadeli olarak özel Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası aracılığıyla takip edilmesi ve Türkiye’de dijital okuma kültürünü artıracak tutundurma çalışmalarına kurumsal kaynak ayrılması gerektiği önerilmiştir.

3.3. Yapay Zeka

Bu bölüm, yapay zeka başlığı altında çalışan Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının değerlendirmelerini içermektedir. Metin, yapay zekanın yayıncılık alanında doğurduğu dönüşümü yalnızca teknik bir araç kullanımı olarak değil, üretim rolleri, telif ilişkileri, içerik doğruluğu ve meslek birliklerinin yeni işlevleri bakımından bütüncül bir başlık olarak ele almaktadır.

3.3.1. Görüşmeler ve Değerlendirmeler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinde yapay zeka konusu ele alınırken, yayıncılıkta ortaya çıkardığı değişimin yalnızca metin üretimi ile sınırlı olmadığı, doğrudan yayın hazırlama süreçlerinin merkezine yerleşen bir dönüşüm yarattığı ifade edilmiştir. Özellikle yazar, editör, çevirmen, illüstratör ve benzeri üretici roller bakımından yapay zekanın ne ölçüde devreye girdiği, bu kullanımın ürünün niteliğini bozup bozmadığı ve ortaya çıkan üretimin ne kadarının ilgili kişiye ait sayılması gerektiği etrafında önemli tartışmalar yürütülmüştür. Buradaki temel kaygı, görünürde bir kişinin eseri gibi dolaşıma giren bir çalışmada yapay zeka katkısının düzeyinin anlaşılamaması halinde, aslında hak etmeyen bir üreticiye gereğinden fazla telifsel veya mesleki hak tanınabilmesi ihtimalidir. Bu doğrultuda ilgili meslek birliklerinin tüm paydaşları ile bir araya gelerek konunun etraflıca değerlendirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Bununla birlikte Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası içinde oluşan ortak kanaat, yapay zeka kullanımının başlı başına bir ihlal veya kalite düşürücü unsur olarak görülmemesi gerektiği yönündedir. Tartışmalarda öne çıkan yaklaşım, nihai ürünün kalite düzeyi, entelektüel bü-

tünlüğü ve sanat değeri ilgili uzmanın bilgi ve birikimiyle üretildiği ve sonlandırıldığı sürece, yapay zekanın bir yardımcı araç olarak kullanılması sorun teşkil etmeyeceği şeklindedir. Bu nedenle yapay zeka kullanımına doğrudan yaptırım uygulanması, belirli rolleri sırf araç kullandığı için peşinen değersizleştirmek ya da dışlamak doğru bulunmamıştır. Aksine, değişen dünyada doğru ve nitelikli kullanım örneklerinin sektör açısından faydalı olacağı vurgulanmıştır.

Özellikle sanat değeri taşıyan üretimlerde yapay zekanın rolü ayrıca tartışılmıştır. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyeleri, burada temel meselenin yapay zekanın kullanılmış olması değil, eserin ayırt edici niteliğinin, estetik kararlarının ve nihai yaratıcı yönünün “kim tarafından belirlendiği” olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle yapay zekanın kültürel ve sanatsal üretimde oynadığı rolün tek boyutlu değerlendirilmemesi gerektiği; insan uzmanlığının ve editoryal/sanatsal nihai denetimin korunmasının esas olduğu belirtilmiştir.

Kültür yayıncılığı özelinde ise yapay zekanın üslup geliştirme kapasitesinin sınırlı olduğu, derinlikli anlatım, özgün dil kurma ve edebi bütünlük gibi unsurların hâlen insan üretimiyle şekillendiği yönünde ortak bir görüş oluşmuştur. Bu nedenle kültür yayıncılığında yapay zekanın destekleyici bir araç olarak kullanılabileceği, ancak yaratıcı öznenin ve anlatı kurucu insan faktörünün süreçte belirleyici olmaya devam edeceği konusunda fikir birliği sağlanmıştır.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmelerinde dikkat çeken bir diğer başlık, yapay zekanın kamuoyunda çoğu zaman yalnızca GPT tabanlı soru-cevap sistemleri üzerinden algılanmasına karşı geliştirilen eleştiridir. Yapay zekanın benzerlik tespiti, sınıflandırma, içerik analizi ve örüntü yakalama gibi alanlarda da son derece güçlü araçlar sunduğu ifade edilmiştir. Yayıncıların en büyük sıkıntılarından biri olan intihal, kopyalama ve küçük değişikliklerle yeniden kullanma gibi sorunlar bakımından, yapay zekanın önemli bir tespit ve denetim aracı olarak değerlendirilebileceği vurgulanmıştır. Bu kapsamda meslek birliklerinin ortak bir çalışma yürüterek, benzerlik tespiti ve ürün orijinalliği analizi yapabilen altyapıları üyelerine sunmasının önemli bir ihtiyaç olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca bu tür yapay zeka temelli intihal ve üretim araçlarının yalnızca ticari yayıncılıkta değil, akademik yayıncılık alanında da pozitif ve

destekleyici biçimde kullanılabileceği ifade edilmiştir. Özellikle akademik içerik üretiminde kaynak doğrulama, atıf kontrolü, benzerlik analizi ve içerik bütünlüğünün sağlanması gibi alanlarda yapay zekanın önemli katkılar sunabileceği; bu sayede akademik üretimde kalite ve güvenilirliğin artırılabilmesi yönünde değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, bu analizlerin yalnızca isteğe bağlı bir hizmet olmaktan çıkarılıp, yasal basım ve dağıtım süreçleri öncesinde zorunlu ya da en azından güçlü biçimde teşvik edilen bir kontrol adımı haline getirilmesi gerektiğini de tartışmıştır. Böyle bir yapının, yalnızca intihali azaltmakla kalmayacağı, aynı zamanda üretim haklarının daha doğru korunmasına hizmet edeceği ifade edilmiştir. Başka bir deyişle, yapay zekanın yayıncılıkta yalnızca üretim kolaylaştıran bir araç olarak değil, hak koruyan ve denetim sağlayan bir altyapı olarak da ele alınması gerektiği yönünde güçlü bir yaklaşım oluşmuştur.

Bununla birlikte, yapay zeka kullanılarak üretilen içeriklerin telif hakkı doğurup doğurmayacağı konusu ayrıca ele alınmıştır. Bu alanda dünya genelinde henüz net ve ortak kabul görmüş bir hukuki çerçevenin bulunmaması, yayıncılar açısından belirsizlik yaratan temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Üretken yapay zeka araçları ile oluşturulan içeriklerin, kısmi dahi olsa telif hakkı ihlali doğurup doğurmadığı, bu içeriklerin nihai sahipliğinin nasıl tanımlanacağı ve üretici rolünün nasıl değerlendirileceği gibi başlıkların hem küresel hem de Türkiye özelinde hukuki tartışma konusu olmaya devam ettiği ifade edilmiştir.

Bu çerçevede meslek birliklerinin, uluslararası gelişmeleri yakından takip ederek üyelerini düzenli biçimde bilgilendirmesi, ortaya çıkabilecek riskler konusunda uyarı mekanizmaları geliştirmesi ve gerektiğinde sektörel yönlendirme yapması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda, üretken yapay zeka kullanımıyla ortaya çıkan içeriklerin telif, sahiplik ve sorumluluk boyutlarının daha sağlıklı anlaşılabilmesi için bu konuların hem akademik hem de sektörel düzlemde tartışılmasının teşvik edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu tartışmaların devamında, yapay zeka üretim çıktılarının mevcut mevzuat, özellikle FSEK (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu) düzleminde nasıl konumlandığı da ele alınmıştır. Yapay zeka ile oluşturulan içeriklerin eser niteliği taşıyıp taşımadığı, bu içeriklerin kullanımının telif hakkı doğurup

doğurmayacağı ve nihai sahipliğin nasıl tanımlanacağı konularının hem Türkiye'de hem de uluslararası alanda henüz netlik kazanmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında, üretken yapay zeka araçlarının ve dil modellerinin bazı içerikler için ticari kullanım izni vermesi, bazı durumlarda ise bu izni kısıtlaması gibi farklı lisanslama yaklaşımlarının da ayrıca değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle, içerik üretiminde kullanılan yapay zeka modellerinin lisans koşullarının dikkatle incelenmesi, hangi içeriklerin hangi kapsamda kullanılabileceğinin netleştirilmesi ve yayıncılık süreçlerinde bu çerçevede hareket edilmesinin gerekliliği Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası tarafından özellikle vurgulanmıştır.

Bununla birlikte, yayınevlerinin internete açık olarak sunduğu içeriklerin (dijital ya da basılı içeriklerin dijital kopyaları dahil) yapay zeka sistemleri tarafından izinsiz biçimde taranması ve indekslenmesi konusu da ele alınmıştır. Bu kapsamda dünyada uygulanan yöntemler (robots.txt benzeri erişim kısıtları, veri kullanımına yönelik teknik ve sözleşmesel sınırlamalar, platform bazlı opt-out mekanizmaları vb.) değerlendirilmiş; yayıncıların içeriklerinin yapay zeka modelleri tarafından eğitim verisi olarak kullanılmasını kontrol edebilmesi için teknik ve hukuki araçlara ilişkin farkındalık oluşturulmasının gerekli olduğu ifade edilmiştir. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, meslek birliklerinin bu konuda üyelerini bilgilendirmesi, iyi uygulama örneklerini paylaşması ve gerektiğinde sektörel ortak tutum geliştirilmesine öncülük etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu farkındalık sürecinin bir parçası olarak, yapay zeka okuryazarlığının artırılması ve telif bilincinin güçlendirilmesine yönelik çalışmaların da yürütülmesi gerektiği özellikle ifade edilmiştir.

Konu kültür yayıncılığı ve eğitim yayıncılığı açısından ayrı ayrı değerlendirildiğinde, eğitim yayıncılığı tarafında çok daha somut ve yakın vadeli uygulama alanları bulunduğu görülmüştür. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası üyeleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne geçiş sürecinde üretim kadrolarının bu yeni çerçeveye tam anlamıyla adapte olmakta zorlandığını, özellikle eski müfredat içeriklerinin tasnifi, sınıflandırılması ve yeni modele uygunluk analizlerinde ciddi bir iş yükü oluştuğunu ifade etmiştir. Bu nedenle yapay zekanın, mevcut içeriklerin yeni müfredat bağlamında değerlendirilmesi ve dönüştürülmesinde önemli bir araç olarak kullanılabileceği belirtilmiştir.

Bu noktada öne çıkan önerilerden biri, meslek birliklerinin ortak bir yapı geliştirerek yeni müfredat içeriği ile eğitilmiş yapay zeka modellerini üye yayınevlerinin yazarlarına, öğretmenlerine ve içerik üreticilerine araç olarak sunmasıdır. Buradaki amaç, genel amaçlı ve müfredata yabancı yapay zeka modellerinin üretebileceği eksik, yanlış ya da bağlam dışı içeriklerden yayıncılık sistemini korumaktır. Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, özellikle eğitim yayıncılığında kontrolsüz yapay zeka kullanımının fayda kadar risk de üretebileceğini; bu nedenle modelin hangi veriyle ve hangi pedagojik çerçeveye eğitildiğinin belirleyici olduğunu vurgulamıştır.

Ayrıca MEB'e sunulan ders kitaplarında talep edilen dijital etkinliklerin ve çeşitli tamamlayıcı içeriklerin yapay zeka desteğiyle üretilebilmesinin, reddedilen kitaplar nedeniyle boşa çıkan emek ve maliyetin daha katlanılabilir hale gelmesini sağlayabileceği de ifade edilmiştir. Böylece yapay zeka, yalnızca içerik üretiminde hız sağlayan bir araç olarak değil, aynı zamanda riskli ve belirsiz süreçlerde maliyet azaltıcı bir tampon mekanizma olarak da değerlendirilmiştir.

Eğitim yayıncılığı özelinde ayrıca, özellikle soru üretimi süreçlerinde yapay zeka destekli üretim yaklaşımlarının, gelecekte kişiye özgü (kişiselleştirilmiş) yayın üretim modellerine geçişte önemli bir destek mekanizması oluşturabileceği değerlendirilmiştir. Yapay zeka desteği ile üretilmiş olan içeriklerin muhakkak alan yeterliliği olan gerçek bir kişi tarafından onaylanması gerekliliği önerilmiştir. Bununla birlikte bu tür üretim süreçlerinin pedagojik doğruluk, ölçme-değerlendirme güvenilirliği ve içerik kalitesi açısından kontrollü bir çerçevede ele alınması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Tüm bu tartışmalar ışığında, yapay zeka konusunun yayıncılık ekosistemini kalıcı biçimde dönüştüreceği ve bu nedenle meslek birliklerinin bu alandaki çalışmalarını tek seferlik değil, süreklilik arz eden bir program halinde derinleştirmesi gerektiği yönünde güçlü bir kanaat oluşmuştur.

3.3.2. Tespitler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası görüşmeleri sonucunda öne çıkan tespitler şu şekilde ortaya konmuştur:

- Yapay zeka, yayıncılık alanında geçici bir eğilim değil, kalıcı bir dönüşüm başlığıdır.
- Yapay zekanın kullanımı tek başına bir problem değildir; belirleyici olan kullanım biçimi, uzman denetimi ve nihai ürün üzerindeki insan katkısıdır.
- Telif, sahiplik ve emek karşılığının tanımlanması yeni bir tartışma alanı olarak ortaya çıkmaktadır.
- Yapay zeka, intihal ve benzerlik analizinde güçlü bir araç haline gelmiştir.
- Eğitim yayıncılığında, müfredata uyumlu ve kontrollü yapay zeka modelleri stratejik önem taşımaktadır.

3.3.3. Kararlar

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, yapay zeka kullanımının yayıncılık alanında yasaklayıcı bir yaklaşımla ele alınmaması, bunun yerine doğru kullanım ilkeleri çerçevesinde yönlendirilmesi gerektiği konusunda mutabakata varmıştır. Nihai kalite, doğruluk ve sanat değeri bakımından sorumluluğun ilgili uzman rolde kalması gerektiği kabul edilmiş; yapay zekanın ise destekleyici, hızlandırıcı ve denetleyici bir araç olarak değerlendirilmesi benimsenmiştir. Bu kapsamda, yapay zekanın üretim süreçlerindeki “araç” olma kimliğinin korunması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca yapay zeka ile üretilen içeriklerin, kullanıma alınmadan önce mutlaka bir insan onay ve değerlendirme sürecinden geçirilmesi gerektiği konusunda görüş birliği sağlanmıştır. İntihal ve benzerlik analizlerinin yayın süreçlerinin daha kurumsal bir parçası haline getirilmesi, meslek birliklerinin ortak altyapılar geliştirmesi ve özellikle eğitim yayıncılığı alanında müfredata özel modeller üzerinden çalışılması Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masasının temel kararları arasında yer almıştır.

3.3.4. Öneriler

Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknolojiler Masası, yapay zekanın yayıncılıkta doğru ve güvenli kullanımını desteklemek amacıyla öncelikle etik, kalite ve rol sorumluluğu çerçevesini tanımlayan rehber ilkeler hazırlanmasını önermiştir.

Ayrıca, devlet nezdinde oluşturulan yapay zeka komisyonları ve dijital mecralarla ilgili kurumsal yapıların aldığı kararların düzenli olarak takip edilmesi, gerektiğinde bu yapılarla koordinasyon kurulması ve yayıncılık sektörü aleyhine sonuç doğurabilecek uygulamaların önceden tespit edilerek engellenmesine yönelik mekanizmaların geliştirilmesi önerilmiştir. Bu kapsamda meslek birliklerinin, üyelerinin menfaatlerini koruyacak şekilde sürece aktif katılım sağlaması, sektörel deneyim ve birikimi ilgili kamu kurumlarıyla paylaşarak politika oluşturma süreçlerine katkı sunması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun yanında, intihal ve benzerlik analizini sistematik hale getirecek ortak altyapıların meslek birlikleri tarafından üyelerin kullanımına sunulması, mümkünse bu kontrollerin yayın öncesi süreçlerin olağan bir parçası haline getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Eğitim yayıncılığı özelinde ise Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uyumlu, pedagojik çerçevesi net, kontrollü yapay zeka modellerinin geliştirilmesi ve üye yayınevlerinin kullanımına açılması önerilmiştir. Ayrıca dijital etkinlikler ve yardımcı eğitim içerikleri gibi alanlarda yapay zekadan yararlanılarak maliyetlerin azaltılması ve üretim süreçlerinin daha esnek hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Son olarak, meslek birliklerinin yapay zeka konusunu tek seferlik bir tartışma başlığı olarak değil, sürekli çalışan, güncellenen ve sektöre yön veren bir çalışma alanı olarak sahiplenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Not:

(Bu rapor gerçek insan/komisyon tarafından yazılmış ancak YZ'den yararlanılarak içeriğe son şekli verilmiştir. Tüm YZ kullanıcılarına bu tür uyarı yapmaları önerilir.)

YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR VE TEKNOLOJİLER ÇALIŞMA GRUBU

Adem Kaya	TBYM YK Üyesi – Tevafuk Yayınları
Ahmet Emin Özer	DEKMEB / EYTED – Puan Yayınları
Enes Demirci	Kurmay Yayınları
Fatih Genç	EĞİTİM YAYBİR – Farklı Eğitim / Fuzem
Fatih Kaplan	EĞİTİM YAYBİR YK Üyesi – Kurmay Yayınları
Furkan Sağlam	TBYM YK Üyesi – 2E Kitap
İsmail Eryılmaz	Fuzem
İzzettin İşler	DEKMEB Denetleme Kurulu Bşk – İşler Yayınları
Latif Kınataş	TBYM YK Üyesi – İlimyurdu Yayıncılık
Mehmet Arslantunalı	Nfbchain / İtstemal Founder
Nesligül Alptekin	YAYBİR – Miranka Yayınları
Oytun Çetin	YAYBİR – Teknolist Yayıncılık
Özcan Özen	YAYBİR – H2O Yayıncılık
Özlem Özdemir	YAYBİR YK Başkan Yardımcısı – Mylos Yayın Grubu
Seçkin Erdi	YAYBİR YK Üyesi
Serkan Tanrıverdi	Fernus
Teoman Eryılmaz	DEKMEB / EYTED Üyesi – KR Akademi

4. LİSANSLAMA VE MEVZUAT ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

4.1. Lisanslama

Yayıncı, eser sahipleri ve diğer sektör paydaşlarının fiziksel kitap satışı dışında da başka gelir alternatifleri bulunmaktadır. Bu bağlamda sırayla; kısmi kopyalama (fotokopi vb) lisanslaması, kamuya ödünç verme (kütüphane) lisanslaması, bireysel kopyalama harç gelirleri (Copyright Levy), yapay zeka kullanımlarının lisanslanması konularında çalışmalar yapılmıştır. Özetle aşağıdaki konularda mutabık kalınmıştır.

1. Kısmi kopyalama (Fotokopi vb) lisanslaması konusunda dünyadaki başarılı uygulamaları, örnekleri incelemek, bu konuda IFFRO ile mevcut olan ilişkiler sürdürülerek, ülkemizde de benzeri örnekleri yaşama geçirebilmek için kapsamlı saha araştırmaları yapılarak, konuya ilişkin ihtiyaç duyulan tüm veriler toplanacak ve bu veriler ışığında Türkiye'deki durum bir raporla tespit edilecektir.
2. IFFRO Doğu Avrupa Lisanslama Geliştirme Projesi kapsamında yapılan çalışmalar bir sonuç raporuyla sektör bileşenleriyle paylaşılacaktır. Ayrıca Doğu Avrupa ülkeleriyle lisanslama süreçlerinde iş birliği geliştirilecektir.
3. Kamuya ödünç verme lisanslaması (Halk Kütüphaneleri, Üniversite Kütüphaneleri, Belediye Kütüphaneleri) konusunda yapılmış çalışmalar gözden geçirilerek güncellenecektir. Bu kapsamda lisanslama imkanları değerlendirilerek, varsa mevzuat yetersizliklerini gidermeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.
4. Bireysel kopyalama harç gelirleri (Copyright Levy) konusunda, FSEK kapsamında kurulmuş diğer meslek birlikleriyle paylaşım ve dağıtım modeli konusunda girilen çalışmaların sürdürülmesi ve yayıncı/ eser sahiplerinin hakkını güvence altına alacak yasal düzenlemenin yapılması için faaliyetlere devam edilecektir.
5. Yapay zeka uygulamalarındaki ilim-edebiyat eseri kullanımlarının toplu hak takibi kapsamında lisanslanarak gelir modeli oluşturulması ve meslek birliklerinin bu lisanslama çalışmalarına aktif olarak katılabilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

4.2. Mevzuat

Yayincılık sektörünün gelişmesinde ve sorunların çözülmesinde mevzuatla ilgili konular önemli bir ağırlık teşkil etmektedir. Bazen mevzuatın yetersizliği, bazen yanlış uygulanması bazen de yanlış yorumlanması nedenleriyle sorunlar artmaktadır. Ülkemizde etkin, adil ve işler bir telif hakları sistemi oluşturulması, toplu hak yönetim sisteminin işlevsel hale getirilmesi, toplu lisanslamanın yapılabilmesi, korsanla mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi, nitelikli eser üretiminin teşvik edilmesi ve kamuoyunda telif bilincinin artırılması hususlarında yasa değişiklikleri yapılması zorunludur. Bu bağlamda aşağıdaki konularda mutabık kalınmıştır.

1. 2018 yılında üzerinde mutabık kalınan 5846 sayılı FSEK değişiklik taslağı, kurulacak bir komisyon tarafından güncel ihtiyaçlar dikkate alınarak değerlendirilecek ve güncellenecektir. Bu süreçte 1. Yayıncılık Çalıştayı Raporunda, Mevzuat başlığı altında yer alan konular ayrıca dikkate alınacaktır.
2. FSEK Ek madde 4'ün etkinleştirilmesine (özellikle uyar-kaldır sisteminin kolaylaştırılması ve hızlandırılması) yönelik çalışmalara öncelik verilecektir.
3. Dijital telif hakkı ihlallerinin yoğun olarak yaşandığı Türkiye'de temsilcilikleri bulunmayan özellikle Telegram vb. platformlardaki ihlallere yönelik mevzuat değişikliği ve diğer iletişim stratejileri üzerinde çalışılacaktır.
4. FSEK'te yer alan telif hakkı kullanım istisnaları hakkındaki hükümlerin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan uygulamada yaşanan sorunların ifade edilmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik yargı mensuplarıyla birlikte bir sempozyum düzenlenecektir.
5. Telif hakkı konusunda eğitim mensuplarının bilinçlendirilmesi ve ihlallerin önlenmesi amacıyla MEB ile protokol için çalışmalar yapılacaktır.

LİSANSLAMA VE MEVZUAT ÇALIŞMA GRUBU

Dr. Ali Tansu Balcı	EĞİTİM YAYBİR Genel Sekreteri
Av. Hüseyin Güçlü	YAYBİR Hukuk Müşaviri
Mehmet Bahadır Doğru	TBYM YK Üyesi – Damla Yayınevi
Mehmet Burhan Genç	TBYM YK Başkanı – Delimeşe Yayıncılık
Mehmet Emre Battal	YAYBİR YK Üyesi – NotaBene Yayınevi
Mustafa Aksoy	YAYBİR YK Üyesi – Bulut Yayınları
Mustafa Altundal	EYTED YK Başkan Yardımcısı – Açı Yayınları
Av. Dr. Neslihan Kurt Özçetin-	BYB Genel Sekreteri – Çağrı Yayınları
Suat Duman	Alakarga Yayınları

5. KORSANLA MÜCADELE ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

5.1. Fikri Mülkiyet Haklarının Korumasına Yönelik Mücadelenin Etkili ve Sürdürülebilir Bir Bakış Açısı ile Yürütülmesi Gereklemektedir

Bu kapsamda; dört meslek birliğinin korsanla mücadelede iş birliği oluşturması, bireysel bazlı şikayetler yanında, oluşturulacak komisyonun kitlesel etki doğuracak aksiyonlarda birlikte hareket etmesi ve bu suretle anlamlı bir etki ve eylem sistemine geçilmesi planlanmıştır.

Korsanla mücadelede sürdürülebilirlik için bu çalıştayda oluşturulan komisyonun önümüzdeki süreçte de çalışmalarına devam etmesi, bu çerçevede yetkili makamlarla görüşme, teknik çalışmalar, ortak projeler yürütülmesi ve koordinasyonun sağlanması konularında faaliyetlerine devam etmelidir.

Korsanla Mücadele Komisyonu Ankara, İstanbul ve İzmir başta olmak üzere, diğer illerimizin de İl Denetim Komisyonları ile yakın çalışma içerisinde bulunacak ve bu illerde meslek birliği yetkililerinin de katılımı ile düzenli denetimleri yapması planlanacaktır.

5.2. Lojistik ve Para Trafiğinin Daha Sık Denetlenmesi Gereklidir

Kâğıtçıların ithalat aşamasından başlanarak, nihai üretim gerçekleştirilen firmalara satışı aşamasına kadar takibinin yapılması ile hem vergi kaybının engellenmesi hem de korsancıların hammaddeye ulaşması, ulaştığında takibi de sağlanabilecektir.

Fotokopi makineleri, dijital baskı makineleri vb. baskıya dayalı kopyalama teknolojilerinin ithalat satış ve kiralama süreçlerinin Maliye Bakanlığı tarafından takibinin gerçekleştirilebilmesini sağlayan bir altyapı kurulmalıdır. Böylelikle kamunun da desteğiyle kayıt dışılığın önüne geçilecektir.

Korsancıların gerek hızlı mesajlaşma programları gerekse de diğer dijital mecralar vasıtasıyla artık bulundukları ilin sınırları dışına da ücretli grup, sponsorluk ve reklam faaliyetlerinden gelir elde ettikleri bir gerçektir. Bu kişilerin elde ettiği yüksek gelirin bir kısmının organize suç örgütlerine gittiği ve yasadışı işlerin finansmanında kullanıldığı değerlendirilmektedir. Bu gelirin korsan faaliyetlerini sürdürmekteki motivasyonu oluşturduğundan vergi daireleri ve MASAK tarafından para trafiği takip edilmelidir.

Komisyon tarafından bu hususta gerekli müracaat ve görüşmelerin yürütülmesi planlanacaktır.

5.3. Önleyici Sık Denetimlerle Suçun İşlenmesinin Kolaylaşmasının Önüne Geçilerek, Kayıt Dışılığın Azaltılması Gereklemektedir

Korsan çoğaltım ve satışına özgülünen bir kısım yerlerin, kırtasiye katabevi kimliği altında legalleşmiş görüntüler altında, bir kısmı da merdiven altı tabir edilen şekilde kolaylıkla faaliyet göstermektedir.

Bu sebeple bu tip işyerlerinde işletme kapasiteleri de göz önüne alınarak baştan itibaren etkin bir vergisel denetimin yanı sıra, il denetim komisyonları vasıtasıyla yapılacak düzenli ve sık denetimler, SGK incelemeleri ve belediye zabıtalari ile kayıtlı-kayıtsız personel takibi gibi usullerin belirlenmesi gerekmektedir.

Böylelikle düzenli ve sıkı takip caydırıcı nitelik taşıyacaktır.

Bilindiği üzere 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 81'inci maddesiyle Kültür ve Turizm Bakanlığı ve mülki idare amirlerine, bandrollenmesi zorunlu olan nüshaların bandrollü olup olmadıklarını denetleme görev ve yetkisi verilmiştir.

Fikri Mülkiyet Suçları Büro Amirliklerinin görevleri aşağıdaki gibidir.

- Fikri Mülkiyet Suçları (Telif hakları ve bandrol suçlarının takibi)
- Sınai Mülkiyet Suçları (Marka ve patent suçlarının takibi)
- İnternet suçlarının takibi (Telif hakları, marka patent)

Fikri mülkiyet suçlarıyla mücadele eden emniyet görevlileri, aynı zamanda diğer alanlarda yaşanan suçlarla da mücadele ettikleri için özellikle Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerde yoğun olarak yaşanan bandrol suçlarına ne yazık ki yeterli zamanı ayıramamaktadır. Ayrıca, niteliği gereği fikri mülkiyet suçları ile mücadele eden ekiplerin bu alanda uzmanlaşması son derece büyük bir önem taşımaktadır.

Bu sebeplerle İç İşleri Bakanlığı bünyesinde 'Fikri ve Sınai Haklar Şube Müdürlüğü' kurulması sadece bu alanda uzmanlaşmış ekiplerin yetiştirilmesi, telif haklarının takibi ve önlenmesinde atılacak çok önemli bir adım olacak ve yayıncılık sektörünün önemli sorunlarından birinin çözümüne büyük bir destek sağlayacaktır.

Personelin fikri mülkiyet suçlarıyla mücadelesi ile ilgili tezsiz yüksek lisans eğitim programına katılımı teşvik edilmeli ve bu programın müfredatının hazırlanması için meslek birlikleri öncü olup üniversiteler ile iş birliği yapmalıdır.

5.4. Dijital Korsanla ve E-Satış Siteleri Vasıtasıyla Yapılan Fiziki Korsan Kitap Satışıyla Mücadele Yöntemlerinin Geliştirilmesi Gereklemektedir

Dijital korsan takibi, şikâyeteye bağlı suçtan re'sen takip edilebilecek suç kategorisine sokarak mücadelenin etkinleştirilebilmesi için komisyonca e-bandrol sisteminin kurulması ve satışı ile ilgili bir değerlendirme raporu hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Dijital mecralarda yayılan korsan PDF'lerin çıkış kaynağına ilişkin somut tespitlerin yapılması, içeriğin telif hakkını korunması ve yetkisiz kullanımını önlemek için kodlama yöntemi ile özel işaretleme altyapısının kurulması planlanmıştır.

Teknolojinin hızla gelişimi, erişimin kolaylaşması, aynı zamanda dijital korsanlık için yeni fırsatlar yaratmaktadır. Sosyal medya başta olmak üzere pek çok dijital platformda PDF, e-pub sesli kitap vb. pek çok yöntemle yasadışı kitap paylaşımı sektöre çok büyük zarar veren boyutlara gelmiştir. 5846 sayılı FSEK'in Ek-4 maddesi mevcut durumda sorunları çözmekten çok uzaktır. Bu sebeple ilgili maddenin güncel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde revize edilmesi elzemdir.

Bu aşamada dört meslek birliği uyar-kaldır sisteminin güncel ihtiyaçlara cevap verecek hale gelmesinde etkin bir iş birliği yapması kaçınılmazdır. Çözüm olarak meslek birliklerinin uyar kaldır prosedürünü gerçekleştirecek ortak yazılım programı geliştirmesi için bakanlığa ortak proje sunacaktır.

Telegram ve WhatsApp üzerindeki grup, bot ve kanallarda korsan PDF paylaşımlarının anonim şekilde yapılması söz konusudur. İlgili mecralarda herhangi bir telefon numarası veya IP adresi kaydına ulaşılamaması, adli makamlarca yapılan yazışmalarda temsilci bulunmaması veya müzekkerelerde bilgi ve belge paylaşımı yapılmaması sebebiyle sonuç alınamamaktadır. Bu nedenle ilk aşamada Bakanlıklar, BTK, Erişim Sağlayıcıları Birliği, uygulama hizmeti veren mobil cihaz üreticileri, hizmet ve servis sağlayıcıları ile yaptırım konusunda kamu otoritesinin devreye

girmesi gerekmektedir. Komisyon bu konuda gerekli görüşmeleri gerçekleştirecektir.

AB'de 2022 yılında DSA (Digital Services Act/ Dijital Hizmetler Yasası) adında bir tüzük kabul edilmiş ve 2024'te uygulanmaya başlanmıştır. DSA 22. maddesi ile bazı kuruluşlara "güvenilir ihbarcı" statüsü getirilmesi söz konusudur. Bu kuruluşların bildirileri uzman ve güvenilir görülmekle, bildirimleri öncelikli olarak işleme alınmaktadır. BTK ile bir protokol yapılarak Meslek Birlikleri'nin güvenilir ihbarcı statüsüne kavuşturulmasının sağlanması için çalışmalar yürütülecektir.

E-ticaret sitelerinde; fiziki korsan kitap satışının önlenememesi, barkod ve kitap bilgilerindeki karmaşa, yanlış ve aldatıcı bilgilerin yaygınlıkla kullanılması ciddi bir sorundur.

Ayrıca pazaryeri olarak tabir edilen e-ticaret sitelerinin korsan satış yapanlara karşı onların lehine pozisyon alması, mağazayı kapatmak yerine, sadece bin bir zorlukla tespit edilen kitabın linkini kaldırmakla yetinmesi, sektörümüz açısından çok ciddi bir ekonomik kayba yol açmaktadır.

Bu sorunların çözümü için öncelikle mevzuat altyapısı da oluşturularak; ISBN ve bandrol esaslı bir XML kitap satış veri tabanı oluşturulmalı, bütün e-ticaret satış sitelerinin bu veri tabanı entegrasyonu ile satış gerçekleştirmesi, e-ticaret sitelerinde kitap satışı yapacak mağazaların "e-ticaret kitap satış sertifikası" sahibi olması ve bu sertifika verilirken mağazanın veri tabanı sistemine entegre olabilecek bir satış altyapısı şartı getirilmelidir.

Bu şekilde kitap satış mağazası açması daha denetlenebilir olacak, bandrol esaslı online stok kontrolü sayesinde de sipariş üzerine dijital matbaada korsan kitap üretimi engellenebilecektir. Yine online veri tabanı üzerinden yapılacak bandrol kontrolü sayesinde sisteme sahte bandrollü ürünün satışa sunulması önlenecektir. Komisyon bu konuda kapsamlı bir çalışma raporu hazırlayacaktır.

5.5. Fotokopi Korsanıyla Mücadele Uygulamalarında Görülen Diğer Sorunlara Çözüm Önerileri

En büyük sorun arama kararı taleplerinde ortaya çıkmaktadır, özellikle korsanın yoğun olduğu illerde bir kısım mahkemelerce hiçbir şekilde arama kararı talebini kabul etmemektedir. Yine CMK 134. Madde kapsamında

el konulan dijital materyalin bir kopyasının şüpheliye teslim edilmesi ile suçun devamı ve korsancının cesaretlenmesine sebebiyet verilmektedir.

Sulh Ceza Hakimliklerinin uygulamalarının yasadaki düzenlemeye uyumlu hale getirilmesi ve ihtisas mahkemelerine itiraz hakkı tanınması, suça konu dijital delillerin barındığı depolama aletlerine el konulması ya da şifrelenerek teslim edilmesi ile bu sorunun çözülmesi planlanmaktadır. Gerekli mevzuat çalışmalarının altyapısının hazırlanması ve resmî görüşmelerin komisyonca sürdürülmesi planlanmıştır.

Kısmi çoğaltma yapan ya da fotokopi çekilen yerlerin (asıl işi kopyalama olmasa dahi) üniversite sınırları içindeki işletmeler dahil ruhsatlandırılması ve sertifikalandırılması gerekmekte olup bu yerlerin ayrıca re'sen denetlenmesi gerekmektedir.

Sertifikasyon denetimlerinin caydırıcı olabilmesi için idari para cezasına dair Anayasa Mahkemesi'nin iptal ettiği mevzuat maddesinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu yerlere işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilebilmesi için MB'leri ya da OLP ile lisans sözleşmeleri imzalamalarının zorunlu ve ön koşul olduğu mevzuatta açıkça düzenlenmelidir. Buna ilişkin diğer uygulamaların (otel, konaklama tesisleri vb.) eşgüdümü olarak ilim ve edebiyat alanında uygulanmasının sağlanması için komisyonca çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu ile görüşmeler yapılarak okul ve üniversiteler içindeki kırtasiye ve kopyalama merkezlerinin kiralama sözleşmelerinde lisanssız kısmi kopyalama yapılamayacağı, yapılması durumunda sözleşmelerin feshi ve cezai şartlarının maddelerinin zorunlu olarak bulunması sağlanmalıdır.

Yine sözleşmelerin bir suretinin bu kurumlar ve meslek birlikleri ile paylaşılmasının düzenlenmesi, sözleşmelerde korsanla mücadele konusunda asgari standartların yer almasının sağlanması ve FSEK ihlali yapan kişilere bu işyerlerinin kiralanmasının engellenmesi ve kiralandıysa sözleşmelerin derhal feshi ve yenilememesi için ilgili kurumlarla görüşülmesi gerekmektedir.

FSEK'e aykırılıktan kesinleşmiş hüküm giymiş kişilerin kendilerinin ya da ortak oldukları şirketlerin ve bu tür faaliyetler yapmasının engellenmesi, yine söz konusu işyerlerinde kesinleşmiş hüküm giymiş kişilerin istihdamının da engellenmesine ve işyeri ruhsat ve sertifikalarının iptal

edilmesi ile sonuçlanmalıdır.

Yine YÖK ile uzaktan eğitim veren kurumların eğitim materyallerinin yasal olup olmadığı denetlenmeli, aksi eylemde bulunanlara ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır.

Suç eşyasının müsaderesine dair FSEK'te açıkça bir madde düzenlenmelidir. SMK benzeri hızlı ve kolay imha imkanı tanınarak, kamu üzerindeki depolama maliyetlerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

5.6. Telif Farkındalığı Çalışmaları

Dört meslek birliği tarafından ortak projeler ile gerek hakim ve savcılara gerekse de saha uygulayıcıları olan İl Denetim Komisyonu üyelerine mücadelenin önemi ve usulleri konusunda sürekli eğitimler düzenlenmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu projelerde mesleki ve teknik eğitimlerin yanında, personele konunun önemini de içerecek şekilde motivasyon eğitimleri de verilmeli; personelin korsanlıkla mücadelenin gerekliliği, faydaları ve bu mücadele verilmezse doğabilecek zararlarla ilgili olarak bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

Korsan kitap (fiziki, dijital, sesli vb.) üretimi ve satışı sonucunda oluşan kamu zararının boyutlarının istatistiklerle Maliye Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kurumlar ve kamuya sunulacak raporların hazırlanması ile ihlalin ve kayıpların boyutlarının fark edilmesini, mücadelenin öneminin içselleştirilmesi ve geniş kitlelerce sahiplenilmesi sağlanacaktır.

Korsan kitabın ülke ekonomisine ve kültürel zenginliğimize verdiği zararın boyutları, içerik üretimini azalttığı, yeni yazarlar ve eserler ortaya çıkmasında büyük engel teşkil ettiği bir gerçektir.

Bu sebeple kayıplarımızın öneminin topluma anlatılması son derece önemlidir. Bu çerçevede dört meslek birliğinin ortak bir çalışmayla en etkin yol ve yöntemlerin belirlenmesi için bir arada çalışma yapması sorunlara dair çözümler üretmek uygulanmasının sağlanması gerekmektedir.

KORSANLA MÜCADELE ÇALIŞMA GRUBU

Av. Abdullah Egeli	EĞİTİM YAYBİR Hukuk Müşaviri
Erdal Karakaya	YAYBİR – Doğan Yayınları
Av. Arb. Melahat Boran	TBYM Genel Sekreteri
M. Can Akil	DEKMEB Hukuk Müşaviri
Muharrem Kaşıtoğlu	YAYBİR YK Üyesi – Özyürek Yayın Grubu
Şengül Baykal	YAYBİR Genel Sekreteri
Ümit Kaan Aydın	TBYM YK Üyesi – İndigo Kitap

6. AKADEMİK YAYINCILIK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Akademik yayıncılık, bilimsel araştırmaların ve bu araştırmalar çerçevesinde teori, kavramsal çalışma ve uygulamaların, bilime katkı sağlamak, güncel araştırmaları yaymak ve kalıcı bir bilimsel kayıt oluşturmak amacıyla akademik dergiler, kitaplar veya bildiriler aracılığıyla paylaşıldığı, bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlayan sistemli bir süreçtir.

Bilimsel bilginin üretimi, bilginin ekonomik dönüşümü ve bu süreçlerin sürdürülebilirliği açısından; yükseköğretim sistemi ve üniversiteler, akademik yayıncılığın temel bileşenleridir. Bu bağlamda YÖK ve ÜAK, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri özelinde en önemli muhataplardır.

YÖK ve ÜAK akademik yayıncılıkla ilgili TR dizin benzeri bir akreditasyon sistemi kurmalıdır. Bu sistem kurulurken sahadaki akademik kitap yayıncılarının ve 2. Yayıncılık Kongresi'nde yer alan akademik sektör temsilcilerinin talepleri dikkate alınmalıdır. Bu anlamda akademik yayıncıların da içinde olduğu bir çalışma grubu önerilir.

Bilimsel çıktıların niteliğini ölçmek amacıyla YÖK bünyesinde Akademik Yayın Kalite İndeksi oluşturulmalıdır. Bu indeks aracılığıyla yayınevleri, dergiler ve akademik kitaplar; metodoloji, etik ilkeler, editoryal süreçler ve akademik etki gibi kriterlere göre değerlendirilerek sınıflandırılmalıdır.

Akademik yayıncılıkta hâkim olan Batı merkezli yayın ve atıf sistemi, yerli yayıncılığı ve Türkçe akademik bilgi üretimini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin coğrafi ve tarihî hinterlandı dikkate alınarak alternatif bölgesel indeksler oluşturulmalı ve bölgesel akademik iş birlikleri artırılmalıdır. YÖK Akademik Teşvik Sistemi ve doçentlik kriterleri yeniden tanımlanırken teşvik politikaları bu öncelikler doğrultusunda şekillendirilmelidir.

Üniversite kütüphanelerinin kitap alım bütçeleri uluslararası örnekler dikkate alınarak artırılmalı, öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin kitap talepleri karşılık bulmalıdır. Türk akademik yayıncılığının gelişimi için Türkçe telif eserler kitap alımlarında önceliklendirilmelidir.

Bütçeler yapılırken basılı Türkçe kitaplar ilk olarak değerlendirmeye alınmalıdır.

Üniversitelerin kitap alım bütçeleri genel bütçeleri ile orantısal olarak ilişkilendirilmelidir.

Derleme için yayıncılardan istenen kitap kopyaları bedeli ödenerek temin edilmelidir. Mevcut sistem devam edecekse de talep edilen kopya sayısı azaltılmalıdır.

ULAKBİM'in düzenlediği uluslararası yayıncı toplantılarına yerli akademik yayıncıların da dahil edilmesi sağlanmalıdır.

E-kitap satışlarında uygulanan %20 KDV'nin, basılı kitaplarda olduğu gibi kaldırılması sağlanmalıdır. Bu düzenleme, dijital akademik yayıncılığın gelişmesine katkı sağlayacak, bilgiye erişimi kolaylaştıracak ve akademik yayıncılık sektörünün sürdürülebilirliğini güçlendirecektir.

Lisanslama ve toplu kiralama modellerine yönelik, eserlerin kısmi kullanımının kullanıcıya sunulabilmesini ve farklı platformlarda öngörüle-meyen kullanım ihtiyaçlarına lisans verilebilmesini sağlayacak teknik ve hukuki altyapının oluşturulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu kapsamda, TR Dizin benzeri bir kamu destek mekanizması oluşturularak lisanslama ve dijital erişim modellerinin TÜBİTAK tarafından teknolojik olarak desteklenmesi sağlanmalıdır.

Üniversitelerde dijital ve basılı korsan yayın kullanımına karşı bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı, kampüs alanlarında kitap üretmek üzere tasarlanmış profesyonel kopyalama cihazlarının kullanımına izin verilme-melidir. Mali yaptırımlar artırılarak caydırıcılık sağlanmalıdır.

Akademik camiada korsan yayın kullanımının yalnızca ekonomik kayıp değil, aynı zamanda ciddi bir etik ihlal olduğu bilinci yerleştirilmeli; bu kapsamda üniversitelerin etik kurullarında korsan materyal kullanımına ilişkin açık yönergeler oluşturulmalıdır.

Akademik yayıncılık alanında faaliyet gösteren özel yayınevlerinin de üniversiteler gibi uygun şartlarda intihal, yapay zeka vb. sorunları tespit eden Turnitin gibi programlara erişimi sağlanmalıdır. Bu noktada yayıncı birlikleri aracı rol oynayabilirler ve bu programlar yayınevlerinin kullanımına açılabilir. Bu konuyla ilgili Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ortak projeler yapılabilir.

Özel akademik yayınevleri ve dergilerin, belirli akademik ve etik kriterler çerçevesinde DergiPark sistemine kabul edilmesi sağlanmalı; kamu ve özel sektör arasında adil ve dengeli bir rekabet ortamı oluşturulmalıdır. Bu yaklaşım, akademik yayıncılığın niteliğinin yükseltilmesi açısından önem taşımaktadır.

Akademik yazım usulleri ve metodolojik yaklaşım konusunda akademisyenlere yönelik bilinçlendirme ve teşvik edici çalışmalar artırılmalıdır. Akademik yayıncılığın niteliğini geliştirmek ve yazar yetkinliğini güçlendirmek amacıyla disiplinlere özgü akademik yazım atölyeleri oluşturulmalı; lisansüstü eğitim programlarına akademik eserlerin görünürlüğünü artırmaya yönelik içerikler dahil edilmelidir.

Üniversiteler ve yayınevleri arasında iş birlikleri geliştirilerek akademik yayın hazırlama süreçleri geliştirilmeli; özellikle kariyerinin başındaki akademisyenlere yönelik tezden kitaba dönüşüm, ilk kitap yazımı ve akademik yayın süreçlerine ilişkin modüler eğitimler düzenlenmelidir. Ayrıca akademik yayınevlerinin, yayın standartlarını yükseltmek ve nitelikli içerik üretimini teşvik etmek amacıyla yazar akademileri kurmaları desteklenmelidir.

Fiziki kitaba erişim teşvik edilmeli, teknolojik gelişmelerin ilerleyen süreçte doğurabileceği sorunlar öngörülerek dengeli politikalar geliştirilmelidir. Okuma kültürü güçlendirilmelidir. Bilimsel öğrenmenin temel kaynaklarından birinin kitap olduğu gerçeği korunmalı ve öğrencilerin kitap temelli öğrenmeden uzaklaşmasının önüne geçilmelidir. Üniversitelerde öğretim elemanlarının ders kitabı ve ileri okuma önerilerinde bulunmaları teşvik edilmeli; dersler için temel kaynak kitapların belirlenmesi desteklenmelidir. Ders notları ve slaytlar, kitapların yerine geçen kaynaklar olarak değerlendirilmemelidir.

Yabancı akademik yayıncılarla yerli akademik yayıncılar arasında iletişim ve etkileşim için platformlar oluşturulmalıdır. Fellowship benzeri organizasyonlarla Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde akademik yayıncıların uluslararasılaşması teşvik edilmelidir.

Akademik yayıncılığın itibarını zedeleyen uygulamalardan kaçınılmalı ve yayıncılık mesleğinin niteliği korunmalıdır.

Editöryal ve akademik değerlendirme süreçlerinden yoksun yayıncılık anlayışlarının önüne geçilmeli; akademik yayıncılıkta nitelik, editöryal emek ve bilimsel kalite temel kriterler olarak benimsenmelidir. Dijitalleşmenin kolaylaştırıcı etkisiyle, gerekli akademik ve editöryal süreçler olmadan yayıncılık faaliyetlerinin artmasının önüne geçecek kalite standartları oluşturulmalıdır.

AKADEMİK YAYINCILIK ÇALIŞMA GRUBU

Asım Onur Erverdi	YAYBİR – Dergâh Yayınları
Elif Derbeder Omay	YAYBİR – Der Yayınları
İlhan Budak	EĞİTİM YAYBİR – Palme Yayınevi
Mehmet Akif Memmi	BYB Yönetim Kurulu Üyesi – Paradigma Kitap
Mehmet Ali Karaca	YAYBİR – Ankara Nobel Tıp Kitabevi
Murat Aydemir	BYB Yönetim Kurulu Üyesi – Türkiye Diyanet Vakfı
Nevzat Argun	DEKMEB YK Üyesi – Nobel Yayınları

7. YARDIMCI KAYNAK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**7.1. Müfredat Değişikliklerinin Zamanında Paylaşılması****Sorunlar:**

Müfredat değişiklikleri hakkında sektörün geç bilgilendirilmesi, çok sayıda kitabın âtil hale gelmesine ve hem sektörümüz hem de ülkemiz için ciddi bir ekonomik yüke neden olmaktadır.

Ayrıca bu durum, sektörün ürettiği kitapların müfredata uyumunda sorun yaratmakta ve kitaplar piyasaya sunulduğunda müfredatın uygulanmasını olumsuz etkilemektedir.

Çözüm Önerileri:

- Müfredat ve sınav sistemine ilişkin piyasayı etkileyebilecek tüm değişiklikler kesinleştiği anda, piyasa adaletinin sağlanması amacıyla MEB tarafından gecikmeksizin meslek birlikleri ve dernekler aracılığıyla sektörle paylaşılmalıdır. Bu amaçla bir iletişim mekanizması kurulmalıdır.
- Yayın dünyasını ilgilendiren konularla ilgili MEB tarafından bir portal üzerinden; rehber doküman ve içerikler düzenli olarak paylaşılmalıdır.
- Müfredat ve sınav sistemi gibi değişikliklerde sektör paydaşlarının görüşlerinin de sürece dahil edilmesi sağlanmalıdır.
- 2028 ulusal sınavlarına ilişkin LGS, TYT ve AYT örnek sınavları yayımlanmalıdır.
- Müfredatın yeniden değiştirilmesi durumunda; pilot uygulama yapılması, kademeli geçiş sağlanması ve değişikliklerin en az 1 yıl önceden kamuoyuna duyurulması MEB tarafından prensip olarak benimsenmelidir.
- Sektörü ilgilendiren yönetmelik değişikliklerinde sektör temsilcileriyle fikir alışverişi yapılması sağlanmalıdır.

7.2. Yapay Zekanın Sektöre Olası Etkileri

Sorunlar:

- Yapay zeka ile üretilen içeriklerde telif hakları ve içerik sahipliği konularında belirsizlikler bulunmaktadır.
- Yapay zeka ile yazarlık mesleğinin olumsuz etkilenme ihtimali bulunmaktadır.
- Yapay zeka ile üretilen içeriklerin nitelik ve kalite açısından sorunlu olma olasılığı vardır.
- Yapay zekanın etkisiyle fiziki kitabın pazar hacminin daralması söz konusu olabilir.
- Sektörümüz açısından yapay zekaya ilişkin hukuki bir zeminin henüz oluşmamış olması önemli bir sorundur.
- Yapay zekanın sektörümüzde etik sorunlara yol açma olasılığı bulunmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- TBMM Yapay Zeka Komisyonu, yayıncılık ve kitap üretimi açısından; eğitim yayıncılığı ve kitap yazım süreçlerine etkileri konusunda meslek birlikleri tarafından hazırlanacak bir raporla bilgilendirilmelidir.
- Yapay zeka kullanımına ilişkin etik, kalite ve denetim standartları oluşturulmalıdır.
- Yapay zeka kullanılarak üretilcek yayınlar mutlaka editör kontrolünden geçirilmelidir. "Yapay zeka tarafından üretilmiştir" ifadesi yerine "yapay zeka destekli üretilmiştir" ifadesinin kullanılması tercih edilmelidir.
- Yapay zeka kullanımına ilişkin yayıncılık ilkeleri çerçevesi meslek birlikleri tarafından ortaklaşa oluşturulmalı ve sektör paydaşlarının bu deklarasyona katılımı teşvik edilmelidir.
- Yayınevlerinin, yapay zeka yazılımları geliştirirken ve bu yazılımları eğitirken diğer yayınevlerine ait içerikleri izinsiz kullanmaması konusunda hassasiyet göstermesi beklenmektedir.

7.3. Korsan Yayıncılığın Kontrol Edilememesi

Sorunlar:

- Korsan yayıncılık, sektörümüzde ciddi telif ihlallerine ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır.
- Telegram gibi platformlarda üretilen tüm yayınlar izinsiz olarak paylaşılmakta ve bu yolla haksız gelir elde edilmektedir.
- Korsan olarak üretilen fiziki kitaplar da pazar yerlerinde satışa sunulmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Özellikle Telegram konusunda, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bu olumsuzlukları giderecek önlemlerin alınmasına öncülük edilmesi beklenmektedir.
- Sektör temsilcileri pazar yerlerinde korsan kitap satışlarını engellemek amacıyla ilave tedbirler alınmasına yönelik girişimlerde bulunmalıdır.
- Telegram üzerinden gerçekleşen telif ihlallerinin giderilmesi için, alanında uzman kişilerce bir önlem paketi hazırlanmalı ve ilgili taraflar bilgilendirilmelidir.
- Fiziki korsanla mücadele kapsamında denetimler artırılmalı ve yaptırımlar güçlendirilmelidir.
- MEB, YÖK gibi ilgili kamu kurumları bünyelerinde, korsan içeriklerin kullanılmaması konusunda toplumsal farkındalık oluşturmalıdır.

7.4. Müfredat Değişikliklerinin Stok Yükü

Sorun:

Müfredat değişikliği nedeniyle 4, 8 ve 12. sınıflarda oluşacak stok yükünün eritilmesi sürecinde piyasa koşullarının bozulması.

Çözüm Önerileri:

Sektör mensuplarının piyasa bozucu davranışlardan uzak durması, yeni stok üretiminde kontrollü hareket edilmesi ve piyasadaki stokların eritilmesinin önceliklendirilerek ilerlenmesi tavsiye edilmektedir.

7.5. İthal Yabancı Dil Yayınlarına Erişim ve Materyal Tercihinde Esneklik Sorunu

Sorun:

İthal yabancı dil yayınları, özel ve bazı resmî öğretim kurumlarının program ihtiyaçları açısından zengin, çeşitli ve nitelikli içerikler sunmaktadır. Ancak mevcut düzenlemeler, bu kurumların eğitim programlarına ve öğrenci profillerine uygun materyalleri tercih etme esnekliğini sınırlandırmaktadır.

Sorun; içerik yetersizliği ile kültürel ve yasal uyumsuzlukların yeterince tanımlanmamış olması nedeniyle, ihtiyaçlara uygun materyal seçiminin mevzuat ve uygulama düzeyinde daralmasından kaynaklanmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Özel ve bazı resmî öğretim kurumlarının, uyguladıkları eğitim programlarına ve pedagojik ihtiyaçlarına uygun materyalleri seçebilmesine yönelik daha esnek bir çerçeve oluşturulmalıdır.
- Materyal tercih süreçlerinde pedagojik uygunluk ve öğretim programıyla uyum esas alınmalıdır.
- Düzenleyici çerçeve, zengin içerik havuzu dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

7.6. Yardımcı Kaynakların Okullarda Kullanımının Sınırlandırılması

Sorun:

Verilen beyanatlarda ve ders kitapları inceleme yönetmeliği ve özel öğretim kurumları yönetmeliği gibi belgelerde yardımcı kaynak kullanımını kısıtlayan ifadeler ve ibareler yer almaktadır. Buna bağlı olarak denetimlerde birçok sıkıntı ile karşılaşılmaktadır. Bu gibi durumlar eğitimin ihtiyaçları ile uyumlu olmayıp çalışma barışını da bozmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Okullarda müfredat kapsamındaki ders kitaplarına ek olarak, öğretmenlere öğrenci seviyesine uygun, farklılaştırma ve zenginleştirme ihtiyaçlarını dikkate alarak yardımcı kitap ve materyal tavsiye etme imkânı verilmelidir.
- Yönetmelik metinlerinde, kamuoyunun yanlış yorumlamasına yol açabilecek muğlak ifadelerden kaçınılmalı, açık ve net bir dil benimsenmelidir.

7.7. Kaynak Kitapların Maarif Modeli ile Uyumsuzluğu

Sorun:

Maarif modelinden önce üretilen içeriklerin yeni kitaplarda kullanılması uyum sorunlarına yol açmaktadır.

Çözüm Önerileri:

Yayınevleri; kitaplarını hazırlarken TYMM ortak metnini, öğretim programlarını ve bağlam temelli soru yazma kılavuzunu bütüncül bir yaklaşımla inceleyerek içeriklerini hassasiyetle oluşturmalıdır.

7.8. Yayınevleri ile MEB Arasında İş Birliği Eksikliği

Sorun:

Yardımcı kaynak sektörü MEB ile eş güdüm halinde üretim yapma zorunluluğu olan bir sektördür. Sağlıklı bilgi akışının olmaması eksiklik, yanlışlık ve gecikmelere sebep olmaktadır.

Çözüm Önerileri:

MEB'in ilgili birimlerinin sektörümüzü ilgilendiren konularda bilgi paylaşmasını bir kültür haline getirmesi sağlanmalıdır.

YARDIMCI KAYNAK ÇALIŞMA GRUBU

Betül Biberoğlu Abazaoğlu	EĞİTİM YAYBİR YK Üyesi – Aydın Yayınları
Buğra Küçük	TBYM – Tonguç Yayınları
Bülent Bahadır	EYTED YK Üyesi – Hız Yayınları
Erkan Erdoğan	YAYBİR – Pearson Yayınları
Güray Güler	YAYBİR – Ninova Yayıncılık
Haluk Şengeç	YAYBİR – Sınırsız Eğitim Satış Direktörü
Mehmet İşler	EYTED YK Üyesi – İşler Yayınları
Muhammed Yasin Erdoğan	DEKMEB Genel Sekreteri
Mustafa Doğru	TBYM Denetim Kurulu Başkanı – Yumurcak Yayınları
Orhan Başkaya	EYTED YK Üyesi – Eksen Yayınları
Osman Öztürk	EYTED YK Başkanı / DEKMEB YK Bşk.Yrd. – Çözüm Dergisi Yayınları
Ömer Altaş	EYTED YK Üyesi – Eksen Yayınları
Şahin Ersin Tuncer	EĞİTİM YAYBİR – Retro Yayınları
Tuncay Türkmen	DEKMEB-EYTED YK Üyesi – Berkay Yayıncılık
Yusuf Kılıç	Marka Yayınları

8. DERS KİTAPLARI ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**8.1. Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne İlişkin Sorunlar**

1. Yönetmelikte, okutulması uygun bulunan ders kitaplarının yayınevinin veya yayınevi sahiplerinin değişmesi halinde söz konusu ders kitabına ilişkin uygunluk süresi sona erer, ibaresi bulunmaktadır.

Çözüm Önerisi: Yayınevinin kazanılmış haklarını, ölüm ya da çeşitli mücbir sebepleri bile yok sayarak iptal eden bu madde yönetmelikten çıkarılmalı, gerekirse yeni bir madde eğitim yayıncılarıyla müzakere edilerek yönetmeliğe eklenmelidir.

2. Yönetmeliğin 11. maddesinde “...Duyuru, Başkanlıkça başvuru tarihinden üç ay önce yapılır.” ibaresi bulunmaktadır ancak bir ders kitabının üç ay içinde hazırlanması mümkün değildir.

Çözüm Önerisi: Yönetmelikte Taslak Ders Kitabı hazırlama süresi altı ay olarak değiştirilmelidir.

3. İlgili yönetmelikte yıl içinde Taslak Ders Kitabı başvuru tarihi/tarihleri belirtilmemiştir. Taslak ders kitabı başvuru dönemlerinin belirsiz olması yayıncıların planlama yapmasını güçleştirmektedir.

Çözüm Önerisi: Yıl içinde başvuru tarihleri ilgili yönetmelikle açıkça belirlenmeli, yayınevleri hazırlıklarını buna göre yapmalıdır. Ders kitabı hazırlayan yayınevleri dönem dönem dışarıdan hizmet satın alsa da bünyelerinde ressam, grafiker, dizgici, editör, redaktör gibi çok sayıda meslek elemanı barındırmaktadır. Taslak kitap başvuru tarihlerindeki belirsizlik, sektörün devamlılığını ekonomik açıdan olumsuz etkilemektedir.

4. Yönetmelikte, her bir taslak kitap için elektronik içerikler hazırlanması istenmektedir. Taslak Ders Kitabı için hazırlanacak zorunlu e-içeriklerin sayısı çok fazladır.

Çözüm Önerisi: Deney tasarımları gibi çok büyük maliyetli üst düzey elektronik içerikler yayıncıdan talep edilmemelidir.

5. EBA platformunda yer alan standart elektronik içeriklerin yayıncılar tarafından bir kez daha üretilmesi istenmemelidir. Gerekirse taslak ders kitabı onay aldıktan sonra yayıncı, kitaba özel elektronik içerikler hazırlamalıdır.

8.2. Öğretim Programlarına İlişkin Sorunlar

1. Öğretim programlarına uygun ders kitabı yazımında çeşitli zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorluklar programların tanıtımının yeterli biçimde yapılmamasından, pilot uygulama olmadan yürürlüğe konulmasından ve eğitim yayıncılarına programla ilgili eğitim verilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Çözüm Önerisi: TTKB, daha önceki program değişikliklerinde yaptığı gibi TYMM'ye ilişkin yayınevlerine ve yazarlara her bir öğretim programı için geniş kapsamlı bir bilgilendirme toplantısı düzenlemelidir.

2. Öğretim programlarında yapılacak güncellemelerin yayınevlerine bildirilmemesi.

Çözüm Önerisi: Program güncellemelerinin ders kitaplarına yansıtılması için yayınevlerine yeterli süre verilmelidir.

8.3. Taslak Kitap Başvuru Sürecine İlişkin Sorunlar

1. Elektronik içeriklerin EBA sistemine yüklenmesi gerekmektedir. EBA'ya, T.C. kimlik numarası ile giriş yapılmakta ve aynı anda birden fazla bilgisayardan giriş yapılmasına izin vermemektedir. Bir yayınevinin tüm ders kitaplarına ait yüzlerce elektronik içeriği bir bilgisayardan sisteme girmesi gecikmeye neden olmaktadır.

Çözüm Önerisi: TTKB, EBA yetkilileriyle görüşerek sistemdeki bu soruna çözüm bulmalıdır. Aynı anda EBA'ya birden fazla giriş mümkün olmalıdır.

8.4. Taslak Kitap İnceleme Sürecine İlişkin Sorunlar

TTKB, 2026 yılında Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri İnceleme ve Değerlendirme Süreçleri dokümanını yayımlamış ve inceleme/değerlendirme sürecini ayrıntılı olarak açıklamıştır.

Ancak bu dokümanda;

1. “Ön incelemede uygun bulunmayan taslak kitaplar için başvuru sahibine iletilecek geri bildirim; açık, ölçüt referanslı ve doğrulanabilir şekilde hazırlanır.” yazılmasına rağmen yayınevlerine bu nitelikte bir ön inceleme raporu verilmemektedir.

Çözüm Önerisi: Yayınevleri taslak kitapların incelenmesi için çok yüksek inceleme ücretleri ödemektedir. Ön inceleme raporunda, kitabın neden panel incelemesine alınmayacağı ayrıntılarıyla belirtilmesi gerekmektedir. Ön inceleme sonucuna ilişkin ayrıntılı raporlar yayınevlerine verilmeli, gerekirse ön inceleme sonuçlarına itiraz edilebilmelidir.

2. “Kurul Moderatörü” şeklinde bir tanımlamaya, mevcut yönetmelik metninde yer verilmediği halde bu dönemde uygulamada kullanıldığı görülmektedir. Kurul Moderatörüne P1 ve P2'nin ortak raporuna ekleme ve çıkarma yetkisi verilmiştir.

Çözüm Önerisi: Kurul moderatörü yönetmelikte tanımlanmalıdır. Bu yetkilendirme, bir alan uzmanına değil bir komisyona verilmelidir.

3. İnceleme kriterleri net gibi görünse de Başvuru Sonuç Raporları incelendiğinde panelistlerin bu kriterleri öznel görüşleri doğrultusunda yorumladıkları, kimi zaman aşırı genelleme yaptıkları kimi zaman da kriterlere aykırı tespitlerde bulundukları görülmektedir. Bazı durumlarda, kitapların öğrenme çıktıları ve içerik yapısı açısından yeterli bulunmasına rağmen, hata tespit edilemediği için öznel değerlendir-

melere yer verildiği görülmektedir. Panelistlerin inceleme yaparak taslak kitap raporları üzerinden hazırladıkları değerlendirmelerde, objektif kriterlerin dışına çıkıldığı, bazı hata tespitlerinin bazı panelistlerin kullandıkları bilgisayarların teknik donanımlarının yeterli olmaması ile ilgili olduğunu düşünmekteyiz. Hata tespit raporlarında bilimsel bir dayanağı olmayan eleştirilerin yer almasının panelistlere yeterli eğitim verilmemesinden kaynaklandığı kanaatindeyiz.

Çözüm Önerileri:

- a) Panelist eğitimlerine daha fazla ağırlık verilmelidir. Geri bildirimlerin hata tespitini açıkça içermesi gerektiği belirtilmelidir. Örneğin, görsellerin “Estetik tasarlanmaması hatadır.”, “Renk kullanımı hatalıdır.” gibi inceleme değerlendirme kriterlerinde olmayan öznel ifadelerle hata tespiti yapılmamalıdır.
- b) Taslak ders kitaplarında yaşayan yazarların yer almaması gerektiği, onay alan Türkçe Ders Kitabı olan yayınevlerine sözel olarak bildirilmiştir. Yaşayan yazarlardan metin almadan özellikle Türkçe, Edebiyat ve bazı ders kitaplarının yazılması mümkün değildir. TTKB'nin bu konuya açıklık getirmesi gerekmektedir.
4. Puanlama usul ve esasları açıklanmış olsa da pek çok belirsizlik mevcuttur.

Çözüm Önerileri:

- a) Puanlama, her kitaba özel olmalıdır. Örneğin, dil ve anlatıma yönelik her bir hata tespiti nedeniyle eksiltilecek puan kitaptaki toplam sözcük sayısına göre görsellere yönelik her bir hata nedeniyle eksiltilecek puan ise kitaptaki toplam görsel sayısına göre belirlenmelidir.
- b) Dizgiden kaynaklı yazım yanlışlarının hata puanı, bilimsel hatalara ya da öğrenme çıktısı eksikliklerine göre düşük olmalıdır.
- c) Moderatör eşliğinde yapılan panel toplantısında bu tespitlerin doğruluğu, öznel ya da nesnel oluşu tartışılmalı, nesnel tespitler ortak ra-

porda yer almalıdır. Ayrıca “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan Taslak Ders Kitaplarının İnceleme ve Değerlendirme Sürecinde Uygulanacak Puanlama Usul ve Esasları” belgesi yayıncılarla paylaşılmalıdır. Eğitim yayıncılarının önerileriyle değişiklikler yapılarak adil bir puanlama sistemi (Bir kitaptaki toplam sözcük ve görsel adedi, öğretim programındaki öğrenme çıktısı sayısı ve kitabın sayfa sayısı gibi değişkenleri dikkate alarak) oluşturulmalıdır.

- d) Panelistler tarafından taslak ders kitabında tespit edilen aynı hatanın tekrar tekrar yazılmasının önüne geçilmelidir. Bunun yerine bir kez “genel hata” yazılmalıdır.
5. İntihal ile ilgili açıklamalar yapılsa da yayınevlerinin süreci nasıl kontrol edebileceklerine ilişkin bir yönlendirme yapılmamıştır. Yayınevleri, çalıştıkları yazarların intihal yapıp yapmadığını önceden belirleyememektedir.

Çözüm Önerisi: İntihal nedeniyle ön incelemeden reddedilen taslak ders kitaplarına ait benzerlik raporu ve oranı yayıneviyle paylaşılmalıdır. Hangi kitaplardaki hangi cümlelerle benzerlik bulunduğu net olarak görülebilmelidir. TTKB intihal programı, başvuru öncesinde özel yayınevlerinin kullanımına açılmalıdır.

6. İnceleme ücretlerinin çok yüksek olması ve ön değerlendirmede reddedilen kitaplardan alınan ücretin %50'sinin kesilmesi, yayınevlerinin ders kitabı hazırlamasını sınırlandırmış ve sektörün küçülmesine neden olmuştur.

Çözüm Önerisi: İnceleme ücretleri makul seviyelere indirilmeli, ön incelemeden reddedilen kitaplardan %10 kesinti yapılarak kalan miktar yayınevlerine iade edilmelidir.

Bizler Eğitim Yayıncıları olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Genel Müdürlükleri ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığını paydaş olarak görmekteyiz. Başvuru, inceleme ve değerlendirme süreçlerinin her aşamasında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile iletişim içerisinde olmak ve düşüncelerimizi, önerilerimizi paylaşmak ve sorunlara çözüm önerileri sunmak istemekteyiz. Bu rapor bu düşünce ile yazılmış olup ilgili kurumlarla paylaşılacaktır.

DERS KİTAPLARI ÇALIŞMA GRUBU

Ali Can	EĞİTİM YAYBİR YK Başkanı
Cenk Ögün	EĞİTİM YAYBİR Denetim Kurulu Üyesi
Ebru Batur Musaoğlu	EĞİTİM YAYBİR YK Başkan Yardımcısı – Kök Yayıncılık
İsmail Tekten	DEKMEB YK Üyesi – A Yayınları Matbaacılık
Mustafa Çakır	DEKMEB YK Başkanı – Semih Ofset Yayıncılık
Recep Müftüoğlu	EĞİTİM YAYBİR – İstanbul Murat Yayın Dağıtım
Şener Kaya	EĞİTİM YAYBİR Denetim Kurulu Üyesi
Utku Yağlıdereli	DEKMEB Üyesi – Yenitrend Yayınları

ÇALIŞMA GRUPLARINA KATILAN MİSAFİRLERİMİZ

Taner Beyoğlu	Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürü
Fatoş Altunç	Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdür Yardımcısı
Şule Yıldız Aygün	Kütüphaneler Yayımlar Genel Müdürlüğü Uluslararası Kitap Fuarları ve Tanıtım Şube Müdürü
Ersin Eren	Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Turizm Uzmanı
Fatma Keleş	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Program Geliştirme Uzmanı
Osman Danışman	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Program Geliştirme Uzmanı
Mehmet Havus	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Program Geliştirme Uzmanı
Dr. İlknur İzgi İpekel	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Program Geliştirme Uzmanı
Esra Hatun Sert	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Milli Eğitim Uzman Yardımcısı
Leyla Burcu Dinçsoy	Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Gn. Md. Öğretmen
Münir Üstün	YAYFED YK Başkanı

II. YAYINCILIK ÇALIŞTAYI

Sorunlar, Çözüm Arayışları,
Stratejiler ve Yenilikçi Yaklaşımlar

Nisan 2026 | Antalya

Çalıştay Sonuç Raporu

II. Yayıncılık Çalıştayı

SORUNLAR, ÇÖZÜM ARAYIŞLARI, STRATEJİLER VE YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR SONUÇ RAPORU

8-10 NİSAN 2026 ANTALYA

İletişim:

İnönü Caddesi Meriç Apt. No: 57 K.6 D.8
Gümüşsuyu, Beyoğlu, İstanbul 34437 – TÜRKİYE

T: +90 212 512 42 10-14

F: +90 212 512 42 15

bilgi@yaybir.org.tr

www.yaybir.org.tr